

Ekoparksplan Ridö-Sundbyholms- arkipelagen

Förord

Sveaskogs styrelse antog i april 2002 en miljöpolicy som bland annat innebär att 20 procent av den produktiva skogsmarken i varje skogsregion ska avsättas till naturhänsyn och naturskydd. Grunden i det arbetet är Sveaskogs indelning av skogsinnehavet i ekologiska landskap. De ekologiska landskapen är indelade i fyra olika landskapsklasser som speglar olika naturvårdsambitioner. Av dessa landskapsklasser är ekoparkerna flaggskeppen. Sveaskog har beslutat om 36 ekoparker spridda över hela landet. Tillsammans utgör de fem procent av Sveaskogs produktiva skogsmarksareal, motsvarande cirka 175 000 hektar.

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är mycket rik på natur- och kulturarv och har genom dess läge i en befolkningsrik region alla förutsättningar att leva upp till vår målsättning "Sveaskogs ekoparker – för naturen och människan".

Många engagerade medarbetare har bidragit till ekoparksplanen. Arbetet är ett samarbete mellan Sveaskogs Stab Miljö och socialt ansvar samt marknadsområdet. Vi har också mött stort intresse och fått värdefulla synpunkter från övriga berörda intressenter under arbetets gång. Ett stort tack till alla som har hjälpt till!

Välkommen till Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen!

Örebro i januari 2008

Bror Andersson
Skogsskötselansvarig
Sveaskog Marknadsområde Bergslagen

Sammanfattning

En ekopark är ett större sammanhängande landskap om minst 1 000 hektar med höga biologiska och ekologiska värden. Här har Sveaskog höga ambitioner för naturvården. De ekologiska värdena styr över de ekonomiska. Minst hälften av den produktiva skogsmarken används för naturvård.

Ekoparkerna utgör ett nödvändigt komplement till andra frivilligt skyddade skogsbiotoper samt den naturhänsyn som lämnas vid all skogsavverkning i form av kantzoner, hänsynsytor, trädgrupper och solitära träd. Naturvårdsambitionen avgörs i varje enskild ekopark efter en noggrann biotop- och landskapsanalys. Avgörande för ambitionen är frekvensen höga naturvärden i landskapet, tidigare brukningshistoria samt förutsättningarna för återskapande av naturvärden. Ekoparkernas storlek varierar från 1 000 till 14 000 hektar. Förutom den ekologiska planeringen görs en sammanställning av särskilt värdefulla områden för kulturmiljöer och friluftsliv.

Den naturvårdsstrategiska tanken bakom ekoparkerna är att skapa förutsättningar för livskraftiga populationer av hotade arter. Ekoparkerna kommer därmed att utgöra spridningskällor för biologisk mångfald så att hotade arter har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden.

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är ett större sammanhängande landskapsavsnitt om totalt cirka 1 200 hektar varav drygt 860 hektar är produktiv skogsmark. Ekoparken består av ett sjuttiotal öar och skär och är en del av Ridö-Sundbyholmsarkipelagens naturreservat med sina cirka 160 öar. Ekoparken karaktäriseras av stor biotopvariation där småimpediment, bergsimpediment, våtmarksimpediment och sk övrig mark utgör cirka 8,5 % av den totala arealen. Öppen kulturmark utgör cirka 18 % av totalarealen.

Ekoparkens höga naturvärden återfinns framför allt i områden med ädellövskog och lövskog, men det finns också andra skogstyper med höga naturvärden. En knapp femtedel av den produktiva skogsmarken består av gammal skog. Ädellövskogarna är den vanligaste skogstypen bland dessa. Några trädslag i ekoparken har trädindivider som bedöms vara 200 år eller äldre. Ek är det trädslag som har flest sådana gamla träd, flest naturvärdesträd och dessutom den högsta maxåldern.

Två av tre träd i ekoparken är lövträd. Sammantaget finns den största andelen lövskog och lövinslag i skogar över 60 år. Ett annat karaktärsdrag för Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är den stora variationen av skogstyper och trädslag. Sammanlagt växer ett drygt tjugotal olika inhemska trädslag i ekoparkens drygt 250 skogsbestånd.

När det gäller stående och liggande död ved är det gran och ek respektive gran och björk som är de vanligaste förekommande trädslagen. Vidare har drygt 70 rödlistade arter hittats i ekoparken, främst svampar och skalbaggar, varav många är knutna till just död ved. Påverkan av betesdjur har en mycket stor del i ursprunget till dagens höga naturvärden. Under den dominerande delen av arkipelagens historia har dessutom Mälaren varit oreglerad vilket satt sin prägel på framför allt strandnära skogar.

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är en bygd med lång kulturhistoria vilket format skogarnas utseende genom åren samt efterlämnat många fasta kulturspår. I samband med fältinventeringen upptäcktes knappt 200 sedan tidigare icke registrerade kulturlämningar. Med sitt tätortsnära läge och utvecklade båtförbindelser erbjuder ekoparken besökare en mängd möjligheter till naturupplevelser, t ex vandring, bad och båtliv.

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är även en del av ett större naturreservat tillika Natura 2000-område. De nuvarande naturreservatsföreskrifterna tillåter att skogsbruk bedrivs på en väsentlig del av skogsmarksarealen. Sveaskog väljer dock att satsa på 100 procent naturvård i ekoparken. Då den stora delen av ekoparkens unika karaktär samt naturvärden är knutna till ädellövskog och lövskog ser Sveaskog det som naturligt att bevara och stärka dessa skogstyper på bekostnad av andelen av främst gran. Sveaskog har i sitt arbete med ekoparksplanen identifierat och skapat kärnområden för de särskilt viktiga naturtyperna ädellövskog samt björkskog. Vidare har Sveaskog tillsammans med länsstyrelserna beslutat om ett antal ekologiska målbilder för landskapet och dess skogsbestånd, nämligen ädellövnaturskog, lövnaturskog, lövrik barrnaturskog och barrnaturskog.

De två målklasser som kommer att användas i naturvårdsarbetet är NO – naturvårdsmål där skogen lämnas orörd samt NS – naturvårdsmål med naturvårdande skötsel. Naturvårdande skötsel används som samlingsbegrepp för ett stort antal skötselmetoder som har till syfte att bibehålla eller utveckla skogens naturvärden. I Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen kommer flera av metoderna att kunna kombineras i ett enskilt skogsbestånd. Metoderna är utglesning, luckhuggning, restaureringshuggning, frihuggning och bete.

Sveaskogs förhoppning är att de högt satta naturvårdsambitionererna successivt kommer att återskapa mer naturskogslika förhållanden i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. Sveaskog kommer i detta arbete att ta särskild hänsyn till ekoparkens kultur- och upplevelsevärden.

Ekologiska målbilder för Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen

Tabellen visar andelen nuvarande skog med höga naturvärden i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen samt hur mycket mark som lagts till för att förstärka respektive naturtyp. Skog utan höga naturvärden inkluderar produktions-skogar. Total landareal för ekoparken är 1 183 hektar varav produktiv skogsmark utgör 862 hektar.

Naturtyper med höga naturvärden	Utgångsläge 2005 (%)	Restaurering (%)	I framtiden (%)	Kommentar
Ädellövnaturskog	12	24	36	Tredubbling av ädellövnaturskog.
Lövnaturskog	9	39	48	Ökar fem gånger.
Lövrík barnnaturskog	3	5	8	Ökning med drygt 40 hektar.
Barnnaturskog	2	6	8	Fyrdubbling av barnnaturskog.
Summa	26	74	100	All skog får höga naturvärden.
Skog utan höga naturvärden	74	-74	0	Omfattande restaurering.

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen invigdes den 5 oktober 2005. Denna ekoparksplan är ett styrande ramdokument för Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagens skötsel.

Förord	1
Sammanfattning	2
1. Generellt om ekoparker	5
Sveaskogs ekoparker för naturen och människans skull	
Ekoparkerna – en viktig del av Sveaskogs naturvårdsstrategi	
Ekoparksavtal	
Samsyn med årliga samråd	
Från biotopanalys till ekoparksplan – en översiktlig beskrivning	
Ordförklaringar	
2. Ekopark Ridö-Sundbyholms naturvärden	8
Geografi och historia	
Varför Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen?	
Biotopanalys – resultat	
Mångfaldsanalys – resultat	
Landskapsanalys – resultat	
Natura 2000 och naturreservat	
3. Naturvårdsmål i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen	37
Ekologiska målbilder	
Skogslandskapets vattenmiljöer	
Sammanställning av målklasser och deras fördelning	
4. Naturvårdsmetoder	45
Orörda områden	
Naturvårdande skötsel	
Ekologisk leveranstid	
Hantering av särskilda situationer	
5. Kulturmiljövärden	50
Kulturmiljöer	
Kulturmiljövård	
6. Upplevelsevärden	52
Upplevelsevärden	
Hänsyn till upplevelsevärden	
7. Jakt och fiske	53
Viltförvaltning	
Fiske	
8. Forskning, inventeringar och samarbeten	54
9. Åtgärdsplan i tid och rum	55
Åtgärdsplan	
10. Information	55
Informationsmaterial	
Dialog	
Kontaktuppgifter	
11. Källor, litteraturförteckning	56
12. Bilagor	57
Bilaga 1. Översiktskarta Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen	
Bilaga 2. Naturreservatets skötselområden	

1. Generellt om ekoparker

Sveaskogs ekoparker – för naturen och människans skull

Ekoparker är större sammanhängande skogslandskap, i storlek mellan 1 000-14 000 hektar, med höga ekologiska värden. Sveaskog har höga naturvårdsambitioner i ekoparkerna. Minst hälften av den produktiva skogsmarken används för naturvård. Var balansen mellan naturvård och produktion slutligen hamnar avgörs av ekoparkens nuvarande naturvärden och möjligheterna att aktivt återskapa naturvärden genom restaurering. Skogsbruk bedrivs i de flesta ekoparker, men anpassas till ekoparkens särskilda natur- och kulturvärden. Det finns exempel på ekoparker där all mark används för naturvård. I en ekopark styr ekologiska värden över ekonomiska samtidigt som skogens betydelse för friluftslivet sätts i fokus.

Syftet med ekoparkerna är att gynna arter med landskapsekologiska krav samt skapa förutsättningar för livskraftiga populationer av hotade arter. Ekoparkerna kan genom sin storlek och höga naturvårdsambition fungera som spridningskällor för hotade arter.

Ekoparkerna – en viktig del av Sveaskogs naturvårdsstrategi

Ekoparkerna utgör ett nödvändigt komplement till andra frivilligt skyddade skogsbiotoper samt till den naturhänsyn som lämnas vid all skogsavverkning i form av kantzoner, hänsynsytor, trädgrupper och solitära träd. Inom varje skogsregion kommer Sveaskog att använda:

- 5 procent av den produktiva skogsmarken till ekoparker.
- 10 procent av den produktiva skogsmarken till naturvårdsskogar (utan skogsproduktion).
- 85 procent av den produktiva skogsmarken till skogsproduktion med förstärkt eller generell naturhänsyn.

Med denna fördelning på fyra olika naturvårdsambitioner kommer Sveaskog att arbeta för att förverkliga de nationella miljömålen. Naturvärdena i respektive område avgör vilken naturvårdsambitionen blir.

Ekoparksavtal

Beslutet att avsätta 36 skogsområden som ekoparker är ett långsiktigt åtagande för Sveaskog. För varje ekopark sluter Sveaskog avtal med Skogsstyrelsen. Dessa ekoparksavtal garanterar ett långsiktigt skydd och bevarande av natur- och kulturvärdena i ekoparkerna. Ekoparksavtal skrivs mellan Sveaskog och den regionala Skogsstyrelsen senast sex månader efter invigning av respektive ekopark. Avtalet gäller i 50 år vilket är längsta möjliga avtalstid. Sveaskog säljer inte mark inom ekoparkerna och kommer inte att ändra gränserna för den invigda ekoparken annat än om en utvidgning av ekoparken blir aktuell. Sveaskog kommer inte heller att sänka ambitionerna i de enskilda bestånden – de beslutade målklasserna och hänsynsprocenten i varje enskilt bestånd är juridiskt bindande i ekoparksavtalet. Målklassen kan dock höjas som en kvalitetsförbättring. För att kunna lyfta in nya kunskaper och erfarenheter är även ändringar av ekologiska målbilder och de föreslagna metoderna för varje enskilt bestånd tillåtna efter dialog med länsstyrelsen och Skogsstyrelsen.

Samsyn med årliga samråd

Ekoparksplanen är en övergripande skötselplan som har arbetats fram i samråd med Skogsstyrelsen och länsstyrelsen i aktuellt län. När ekoparksplanen har presenterats så är det starten på en förvaltning av ekoparken enligt denna plan. Sveaskog genomför i nästa steg årliga samråd med myndigheterna och i förekommande fall med samebyarna för att ge möjlighet till synpunkter på detaljer i skötseln och åtgärderna för varje enskilt skogsområde. Resultaten av dessa samråd ska komma lokala miljöorganisationer till kännedom för att möjliggöra en kvalitetsförbättrande dialog.

Från biotoplanalys till ekoparksplan – en översiktlig beskrivning

Ekoparksplaneringen genomförs i flera steg enligt följande ordning:

1. Biotoplanalys (fältinventering)
2. Mångfalds- och landskapsanalys
3. Hänsyn till kulturmiljöer, friluftsliv och i förekommande fall med rennäringen
4. Förankringsprocess med myndigheter och ideella föreningar
5. Ekoparksplan

Steg 1. Biotopanalys (fältinventering)

Sveaskog genomför en fältinventering med naturvärdesbedömning och biotopkartering av alla skogsbestånd. Resultaten sammanställs i en så kallad biotopanalys. Vid fältinventeringen samlas viktiga ekologiska data in från varje enskilt skogsbestånd, exempelvis mängden död ved, antalet naturvärdes-träd samt maxåldern för olika trädslag. Inventeraren ger dessutom ett förslag till naturvårdsmål för varje enskilt bestånd.

I naturvärdesbedömningen beskrivs nuvarande naturvärden men även framtida restaureringsmöjligheter. Det görs även en bedömning av hur lång tid det tar innan ett restaurerat område når önskad ekologisk kvalitet, det vill säga ekologisk leveranstid.

Steg 2. Mångfalds- och landskapsanalys

I mångfalds- och landskapsanalysen kompletteras biotopbedömningarna med ett artperspektiv och ett landskapsperspektiv. Först görs en sammanställning av landskapets eller regionens biologiska mångfald. Kraven på livsmiljöer för ansvarsarter och andra viktiga arter sammanställs och jämförs med de föreslagna naturvårdsåtgärderna. Den efterföljande landskapsanalysen belyser inte bara mängden av olika naturtyper och livsmiljöer utan även deras fördelning i landskapet. I samband med landskapsanalysen görs kompletteringar och förändringar av de föreslagna naturvårdsmålen för att skapa:

- Kärnområden för olika skogstyper samt biotopförstärkningar av mindre objekt.
- God konnektivitet (sammanbindning) och minskad habitatisolering i landskapet.

- Naturliga störningar med exempelvis naturvårdsbränder, vattenfluktuationer och betesdjur.
- En naturvårdssatsning som tar hänsyn till skogens historia – skoglig representativitet.
- En naturvårdssatsning som tar hänsyn till arternas ekologiska krav – ekologisk representativitet.

Steg 3. Hänsyn till kulturmiljöer, friluftsliv etc.

Förutom den ekologiska planeringen görs en sammanställning av särskilt värdefulla områden för andra intressen, till exempel kulturmiljövård och friluftsliv. Möjligheten att kombinera dessa värden med områden i den ekologiska planeringen beaktas särskilt. En redovisning av hänsyn till olika intressen presenteras med hjälp av temakartor.

Steg 4. Förankringsprocess

Ekoparksplanens ekologiska och sociala satsningar diskuteras med berörda myndigheter och ideella föreningar för att inhämta kunskaper och synpunkter. Förankringsprocessen är på det sättet ett viktigt steg i kvalitetsutvecklingen av ekoparksplanen.

Steg 5. Ekoparksplan

De beståndsvisa naturvårdsmålen fastläggs i en ekoparksplan. I den förtydligas bland annat ambitionsnivån för ekoparken och dess skogsbestånd med målklasser, det vill säga NO, NS, PF och PG (se sidan 43). Dessutom görs temakartor över ekologiska målbilder samt områden av särskilt intresse för kulturmiljövården och friluftslivet.

Ordförklaringar

Bestånd

Träd som växer inom en viss areal och som främst kännetecknas av enhetlig ålder och trädslagsblandning.

Biologisk mångfald

Variationsrikedom bland allt levande i alla miljöer och ekologiska processer som de ingår i. Detta innefattar mångfald inom och mellan arter och hos ekosystem.

Biotop

Naturtyp, exempelvis en tallskog, en lövskog, en äng, en myr etc.

Ekopark

Ett större sammanhängande skogslandskap med höga naturvärden och naturvårdsambitioner. Sveaskog har beslutat att inrätta 36 ekoparker runt om i landet.

Hektar (ha)

En yta motsvarande 10 000 m². 1 km² motsvarar 100 ha.

Impediment

Benämning på markområde som har en genomsnittlig tillväxt om mindre än 1 m³sk/ha och år.

Målklass

Målklass beskriver naturvårdsambition för varje enskilt bestånd. Renodlade naturvårdsbestånd kallas

NO- och NS-bestånd medan bestånd satta till PF eller PG har skiftande produktionsmål. Målklassning är en långsiktig klassning och ambitionen är satt i ett flerhundraårigt perspektiv.

Naturvärdeslokal

Skog med vissa naturvärden och stora förutsättningar att inom snar framtid återskapa höga naturvärden.

Nyckelbiotop

Skogsområde med höga naturvärden där man kan förvänta sig närvaro av (biotopberoende) rödlistade arter. Dessa skogar har ofta lång historia och naturskogsliknande karaktärer.

Produktiv skogsmark

Skogsmark som kan producera minst 1 m³sk/ha och år i genomsnitt.

Rödlistade arter

Arter vars långsiktiga överlevnad är osäker på sikt – exempelvis på grund av skogsbruk. Klassade enligt internationella hotkategorier i en så kallad rödlista.

Självföryngring

Ny skog uppkommer från frön som sprids från fröträd.

Ståndort

Ett område som har för växterna enhetlig livsmiljö.

2. Ekopark Ridö-Sundbyholms naturvärden

Geografi och historia

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är belägen i Mälaren, cirka en mil söder om Västerås och en mil nordöst om Eskilstuna. Ekoparken är ett större sammanhängande skogsområde med stor biotopvariation om totalt 1 183 hektar, varav drygt 860 hektar är produktiv skogsmark. Ekoparken består av ett sjuttio-tal öar och skär och är en del av Ridö-Sundbyholmsarkipelagens naturreservat med sina cirka 160 öar, se bilaga 1 för översiktsskarta. Ägoslagsfördelningen är följande: skogsmark 73%, öppen kulturmark 19%, våtmarksimpediment 3,3%, småimpediment 1,5%, bergimpediment 1,5% och sk övrig mark 2,2%.

Öarna är flacka – de högsta punkterna når bara cirka 30 meter över havet. Morän, leror och isälvsgrus breder ut sig i området. Den svallade moränen återfinns bl a i de sk ändmoräner som finns på öarna. Lerorna förekommer framför allt i de låglänta partierna och isälvsgruset är knutet främst till den rad av öar som utgör en del av Badelundaåsen. Öarna började stiga ur havet för cirka 4 000 år sedan. Under järnåldern (500 f Kr. – 500 e Kr.) började öarna att koloniserars av människor, som ägnade sig åt fiske och boskaps-skötsel. Några stensättningar från den tiden finns än i dag på Ridön. De äldsta skriftliga källorna härstammar från tidig medeltid och de äldsta kartorna är från 1600-talet. Arkipelagen utgjorde hemvist för många människor förr i tiden. 1849 uppfördes en folkskola centralt på Ridön. I slutet av 1800-talet bodde drygt 200 personer i arkipelagen, varav drygt 20 var skolbarn. Sedan dess har invånarantalet stadigt sjunkit, och skolan stängdes 1961.

Ägarförhållandena har skiftat genom åren. Ridön, som ett exempel, var från början i privat ägo för att sedan övergå i kyrkans ägo under medeltiden. Vid reformationen blev dock Ridön kronans egendom. Vid denna tid tror man att ett skeppsvarv varit beläget på ön. Ett av de skepp som skall ha tillverkats vid detta varv var ett regalskepp som gick under namnet Riksnnyckeln. Skeppet förläste 1628 under en storm i Stockholms skärgård.

Jordbruk och boskapskötsel bedrevs i arkipelagen. Jordbrukets förändring från inägor och utmark fram till dagens utseende och placering av åkrar, betesmarker och byggnader går att följa med hjälp av kartor från olika år. Skogsbruk i modernare tappning har bedrivits sedan andra hälften av 1800-talet. 1984 blev hela Ridö-Sundbyholmsarkipelagen naturreservat. Skogsbruk har dock tillåtits fortgå på en betydande del av arealen. I samband med bildandet av Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen år 2005 upphörde skogsbruket helt inom området.

Varför Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen?

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen har särskilda natur- och kulturvärden så som:

- Artrikedomen är stor. I Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen finns en stor mängd rödlistade arter från flera artgrupper. Insekter, inte minst vedlevande skalbaggar, utgör den största kategorin. Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är klassad som riksintresse för naturvård.
- Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är i strategin för formellt skydd av skog klassad som sk värde-trakt för ädellövskog, det vill säga ett landskapsavsnitt med särskilt höga ekologiska bevarandevärden knutna till ädellöv.
- Ekoparken har en ovanlig biologisk historik. Arkipelagens natur formades redan under den postglaciala värmetiden och kan i mångt och mycket ses som ett reliklandskap från denna tid. En del av förklaringen till detta ligger i att läget i Mälaren ger ett lokalklimat som kännetecknas av en högre medeltemperatur än för kringliggande fastland. Ekoparken karaktäriseras även av torra somrar och en lång, relativt frostfri, vegetationsperiod.
- Lövträdsrikedomen är stor. I ekoparken växer drygt 20 olika inhemska trädslag och det är inte ovanligt att man finner uppemot 15, ibland fler, av dessa i ett genomsnittligt skogsbestånd. Även buskskiktet uppvisar stor artrikedomen.
- Variationsrikedomen av biologiska miljöer är stor. Det råder en stor heterogenitet såväl mellan ekoparkens skogsbestånd som inom bestånden och dessutom inom de enskilda trädslagen i varje bestånd.
- Fågellivet är rikt. I öarnas gammeltallar häckar rovfåglar som fiskgjuse och havsörn, i vassarna ropar rördrommen och skogarnas hålträd utgör bostäder för såväl hackspettar och skogsduvor som starar.
- Det tätortsnära läget ger utmärkta möjligheter för friluftsliv och naturupplevelser såsom bad, vandring och fiske. Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är klassad som riksintresse för friluftsliv.
- Arkipelagens långa kulturhistoria är intressant. Kulturhistoriska lämningar som stenrosen, spår av odlade och hävdade miljöer, husgrunder och skeppsvarv finns i skogsterrängen. Således finns en del av traktens kulturarv bevarat i ekoparken och naturmiljön är präglad av långvarig mänsklig närvaro.

Biotopanalys – resultat

Fältinventeringen av Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen genomfördes av Mats Rosengren under tidsperioden september 2004 till januari 2005. Cirka 250 bestånd besöktes i fält, inventerades och beskrevs utifrån en särskild ekoparksmethodik. Ett fåtal friliggande öar inventerades ej på grund av sin ringa storlek. Den sammanlagda arealen på dessa öar uppgår till 3,9 hektar motsvarande knappt 0,5 procent av ekoparkens skogsmark. Nedan presenteras ett urval av resultaten från fältinventeringen.

Skogar med höga naturvärden

Resultatet av inventeringen påvisar 26 procent nyckelbiotoper och naturvärdeslokaler på den produktiva skogsmarken inom ekoparken, se karta 1 på nästa uppslag.

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagens höga naturvärden är till största delen knuten till skogar som domineras av eller är rika på ädellövträd och sk triviala lövträd. Utöver detta finns ett mindre antal skogar av annat slag med höga naturvärden spridda över landskapet, se figur 1 på nästa sida för fördelning av olika skogstyper i de påträffade nyckelbiotoperna/naturvärdeslokalerna.

Utmärkande för nyckelbiotoperna och naturvärdeslokalerna i ädellövskogarna är en tydlig flerskiktning med ett inslag av gamla naturvärdesträd där grov ek är vanligast. Trädkontinuiteten är således ofta lång. Dock finns skogar med ett lågt ekinslag, som istället karaktäriseras av sekundära ädellövträdslag. I ädellövskogarna påträffas död ädellövved både som torrakor, lågor och grova avdöende grenar, det sistnämnda framför allt hos ek.

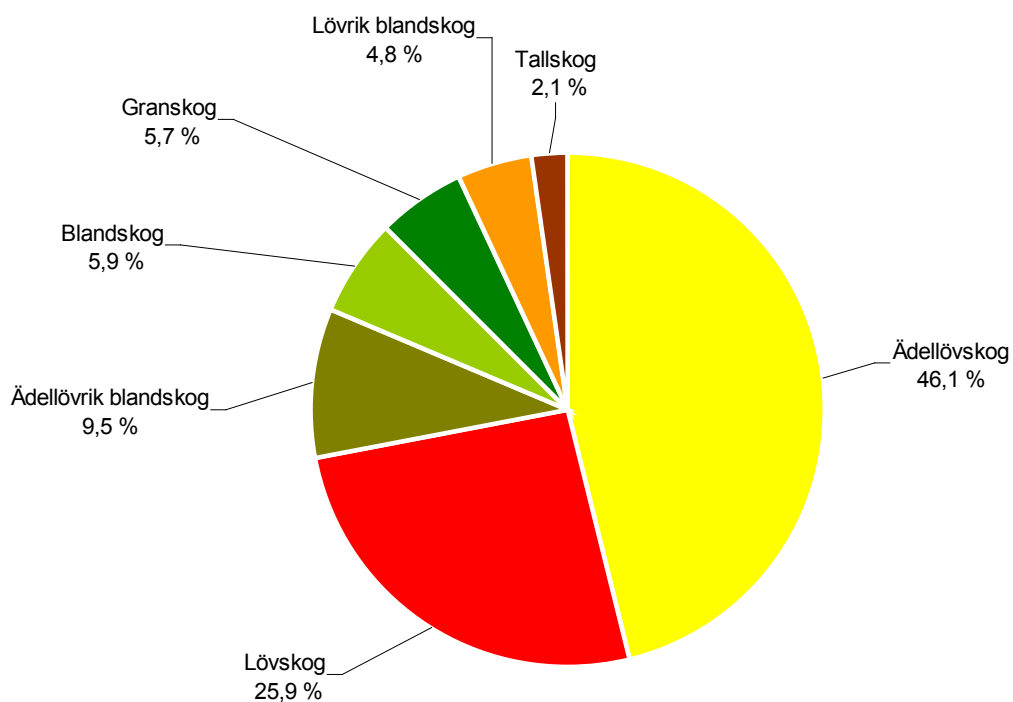
Lövskogarna med höga värden kännetecknas ofta av ett påtagligt eller rikligt inslag av ädellövträd. Flerskiktningen är även här vanlig. Dessutom innehåller skogarna mer eller mindre murken död lövved vilket uppskattas av såväl vedinsekter som fåglar.

Höga naturvärden. En fjärdedel av skogarna i ekoparken har höga naturvärden. Ungefär hälften av dem är ädellövskogar. Tydlig flerskiktning och förekomst av grova gamla träd är utmärkande drag i ädellövskogarna, som här vid Västeräng på Ridön. Foto: Mats Rosengren.

De senaste decenniernas igenväxningseffekter har gjort att äldre pionjärträd som ek och buskskikt i många fall är mycket hårt konkurrensutsatta. Dessamma gäller på motsvarande sätt föryngringen av pionjärer i såväl träd som buskskikt.

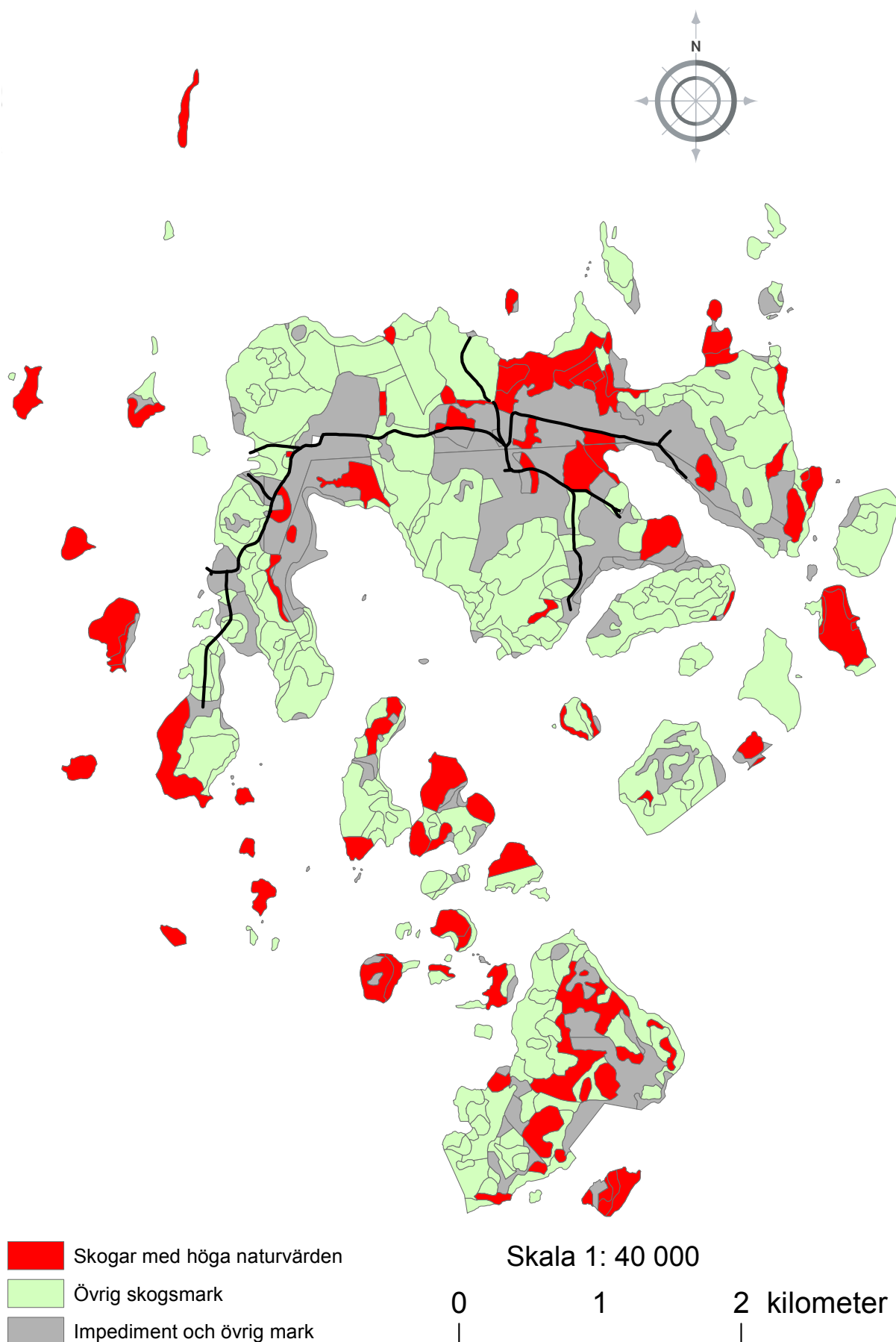
Impedimenten är mer eller mindre trädbeklädda och saknar generell höga naturvärden. Impedimenten ingår i ekoparksplanen och omfattas som impediment av ett generellt skydd, vilket innebär att inga skogliga åtgärder kommer att ske på dessa marker.

Figur 1. Skogar med höga naturvärden uppdelade på olika skogstyper.

Det finns 26 procent nyckelbiotoper och naturvärdeslokaler i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. Den största arealen av dessa utgörs av ädellöv- och lövskogar.

Karta 1. Skogar med höga naturvärden.

Gamla skogar

Människans nyttjande av skogen över tiden har ofta avgörande betydelse för ett skogsekosystems utveckling. Så är fallet även i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen där mänsklig påverkan sträcker sig långt tillbaka i tiden. Knappt 19 procent av den produktiva skogsmarken består av gammal skog som här definieras som 90 år eller äldre. Ädellövskogarna är den vanligaste skogstypen bland dessa, se figur 2 för den gamla skogens fördelning på olika skogstyper. De flesta ädellövskogarna har en historia som tidigare betes- och slättermarker och det viktigaste biologiska värdet är inte i första hand hög beståndsålder utan inslaget av gamla och grova lövträd.

Gamla träd

Biologiskt gamla trädindivider är sällsynta i svenska skogar och mycket värdefulla för den biologiska mångfalden. Utmärkande för ekoparken är ett relativt stort inslag av gamla ädla lövträd.

Av Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagens drygt 250 skogsbestånd har 29 förekomst av ek över 200

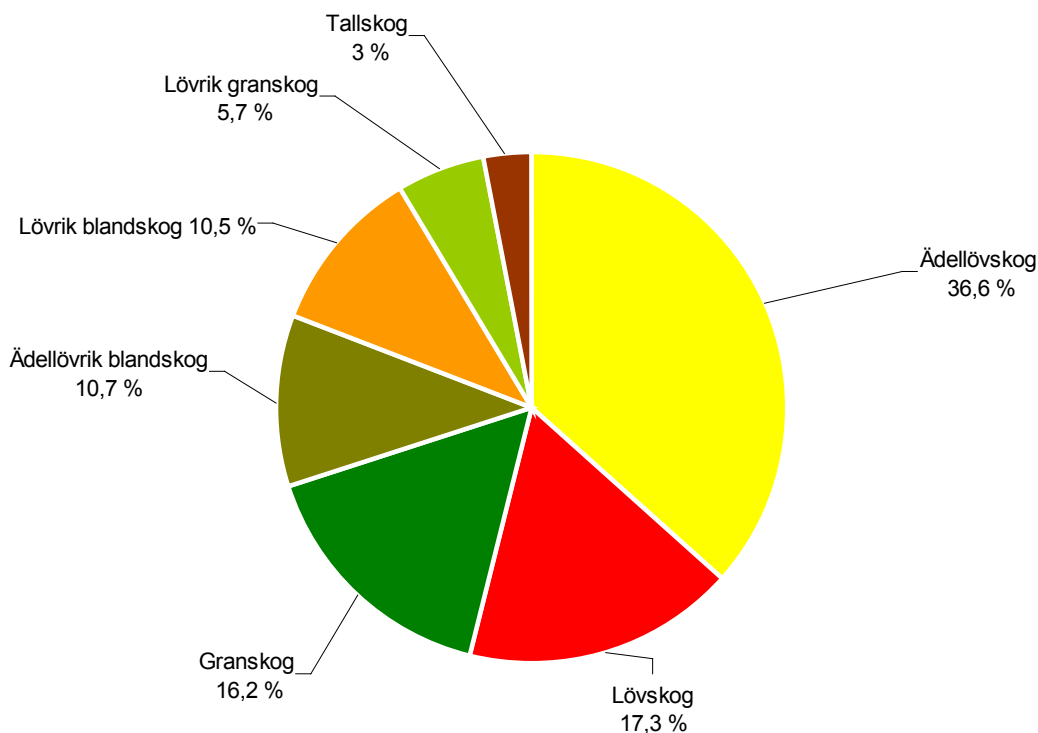
år. De motsvarar en areal om 142 hektar eller 16 procent av den produktiva skogsmarksarealen. Ekens maxålder bedöms vara cirka 350 år.

Tallar över 200 år finns på 9 procent av skogsmarken. Tallens maxålder bedöms vara cirka 250 år.

Nio bestånd i ekoparken har tillgång på lind över 200 år gamla. Det motsvarar 4 procent av den produktiva skogsmarksarealen. Lindens maxålder bedöms till cirka 280 år.

Ask på 200 år förekommer i ett bestånd som omfattar 2,5 hektar.

Trädslag med trädindivider med en maxålder på 150 till 199 år är al, alm, björk, gran och lönn. Trädindivider med en maxålder på 100 till 149 år finns av asp, bok, hassel, rönn och sälg.

Figur 2. Gamla skogars fördelning på skogstyper.

Av ekoparkens skogar består 18,8 procent av gammal skog. Gammal skog definieras i det här sammanhanget som skog som är 90 år eller äldre.

Lövskogar och lövinslag

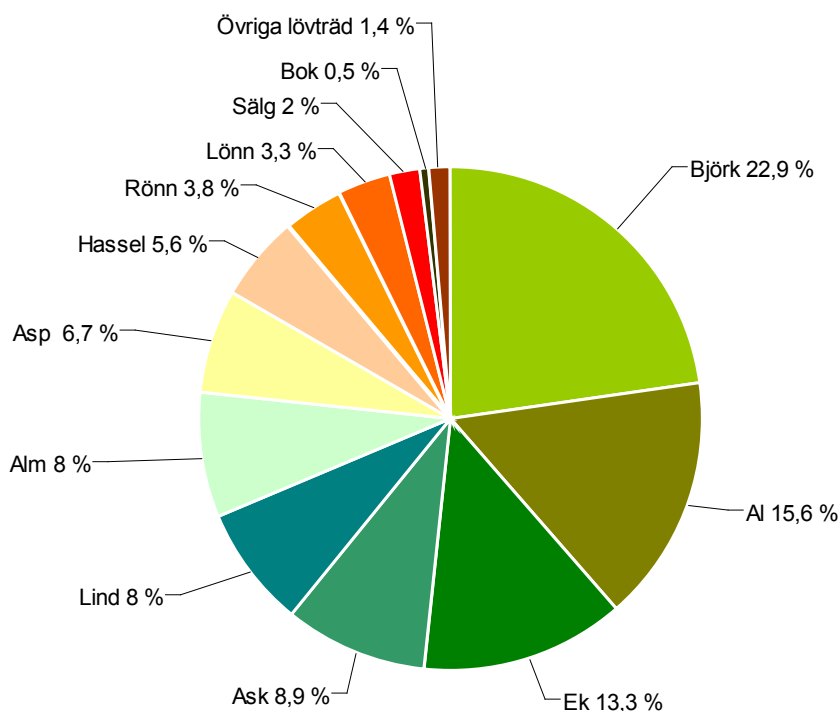
Lövträdsdominansen är kännetecknande för Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagens skogar, se karta 2 på nästa uppslag. Två av tre träd i ekoparken är lövträd. Mer än hälften av skogsbestånden domineras av antingen ädellövträd eller andra lövträd. Ädellövskogarna har en snittålder på 75 år och triviallövskogarna har en snittålder på 63 år. Förekomsten av äldre lövskogar i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är unik på landskapsnivå och utgör i sig ett högt landskapsekologiskt naturvärde.

Närmare en fjärdedel av ekoparkens skogar domineras i dag av ädla lövträd. En tredjedel av ekoparkens skogar domineras av s k triviala lövträd, se även tabell 1. Lövskogarna och de lövrika skogarna har en jämn åldersfördelning medan ädellövskogarna och de ädellövrika skogarna återfinns i de äldre kategorierna. Sammantaget finns den största andelen av lövskog och lövinslag i skogar över 60 år. Björk är det klart dominerande lövträdslaget i ekoparken, följt av al och ek, se figur 3.

Tabell 1. Lövskogarnas fördelning på olika åldersklasser.

Lövskogarna och de lövrika skogarna har en jämn åldersfördelning medan ädellövskogarna och de ädellövrika skogarna återfinns i de äldre ålderskategorierna. Definitionen på lövskogar respektive ädellövskogar är mer än 50 procent lövträd respektive ädellövträd. Lövrik respektive ädellövrik skog innebär en andel på 20-49 procent löv- respektive ädellövträd.

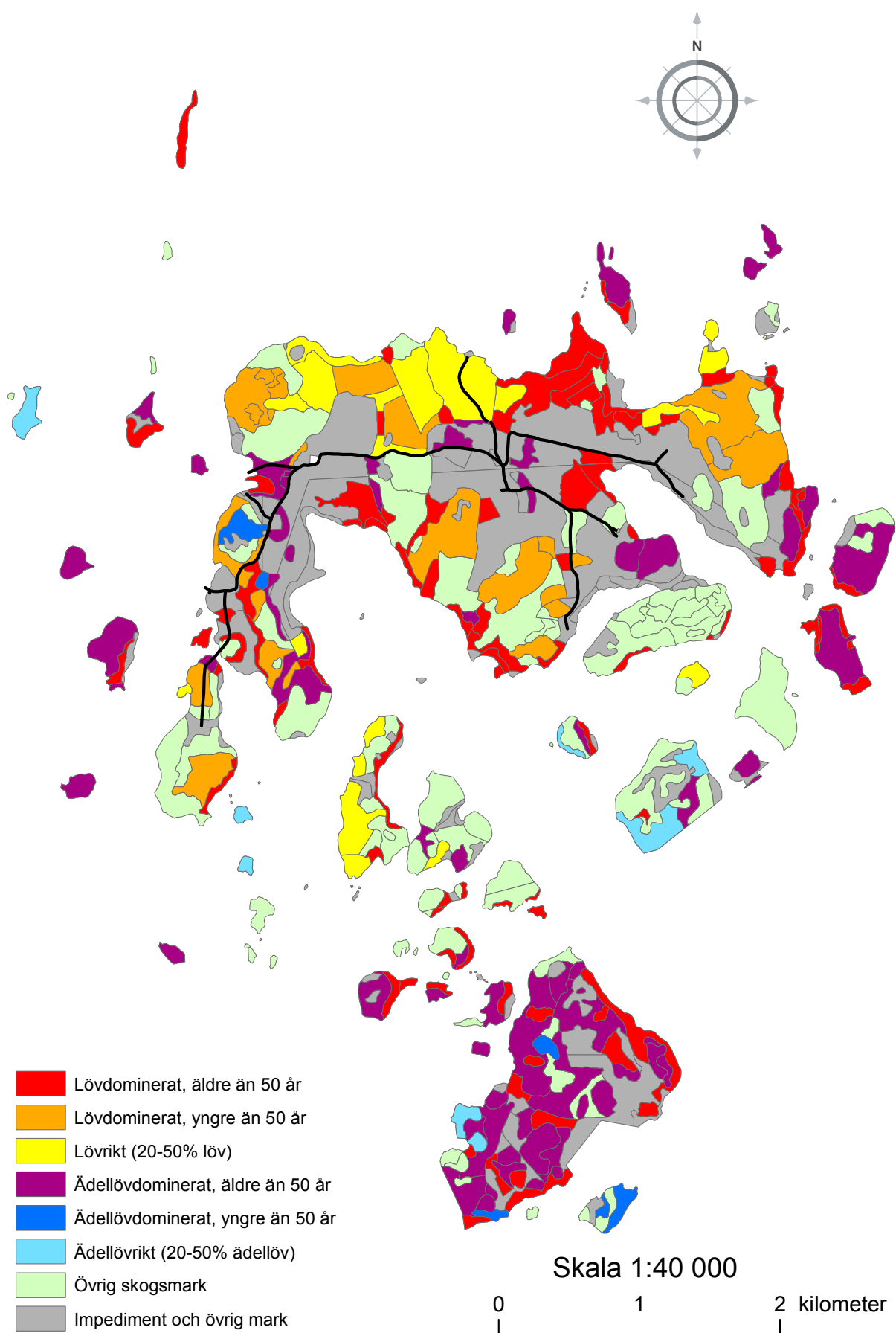
Skogstyp	Totalt i ekoparken (%)	0 – 29 år	30-59 år	60 år och äldre
Lövskog	32,6	26,6	31,2	42,2
Ädellövskog	23,9	0	15	85
Lövrik skog	9,7	26	26,9	47,1
Ädellövrik skog	2,4	0	5,3	94,7

Figur 3. Lövträdslagens fördelning i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen.

Två tredjedelar av träden i ekoparken är lövträd. Björk är det vanligaste lövträdslaget i ekoparken, följt av al och ek.

Karta 2. Lövdominerad och lövrik skog.

Naturvärdesträd

Naturvärdesträd är träd med speciellt positiv betydelse för den biologiska mångfalden. Det är oftast likställt med gamla och grova träd. Tabell 2 visar antalet naturvärdesträd per 100 hektar i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. Av tabellen framgår det att det mest representerade trädslaget är ek, följt av rönn, tall, sälg och lind.

Ek

Naturvärdesträd av ek utgörs av grova (minst 80 cm i brösthöjdsdiameter) trädindivider. Cirka 1 500 sådana träd finns i ekoparken. Av dessa uppskattas ett fyrtiotal vara s k jätteträd. De äldsta ekarna har en ålder på kring 350 år. Barken är grov och vissa ekar har hål i stammen, ibland med s k mulm. Sammantaget gör detta att naturvärdesträd av ek kan vara en hemvist för hundratals andra organismer, inte minst vedlevande insekter.

Rönn och sälg

Naturvärdesträden av rönn och sälg definieras som trädformiga individer i barrdominerade bestånd, samt av grova träd (minst 30 respektive 40 cm i brösthöjdsdiameter) i lövskog. I Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen återfinns de flesta naturvärdesträden av rönn och sälg i den första kategorin. Åldern på naturvärdesträden varierar således, de äldsta rönnarna är cirka 100 år och de äldsta sälgarna är cirka 120 år.

Tabell 2. Antalet naturvärdesträd av olika trädslag per 100 hektar.

Totalt finns det cirka 800 naturvärdesträd per 100 hektar i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. De vanligaste naturvärdesträdslagen i ekoparken är ek följt av rönn, tall, sälg och lind.

Trädslag	Antal naturvärdesträd per 100 hektar	Totalt för hela ekoparken
Ek	176	1 523
Rönn	124	1 066
Tall	119	1 024
Sälg	112	967
Lind	70	602
Al	49	423
Björk	32	272
Ask	29	248
Alm	22	191
Lönn	21	177
Asp	20	174
Hassel	15	128
Gran	9	74
Bok	<1	6

Vidkronig ek. Naturvärdesträd är träd med speciellt positiv betydelse för den biologiska mångfalden. Ek är det mest representerade trädslaget i ekoparken med ungefär 1 500 naturvärdesträd spridda på öarna. Den här vidkroniga eken växer på Flaggbacken, Ridön. Foto: Mats Rosengren.

Tall

Naturvärdesträden av tall utgörs alla av gamla, ofta mycket gamla, trädindivider med tjock bark samt ofta platt krona och grova grenar. De flesta gamla tallarna växer alldeles i strandkanterna och återfinns i alla typer av skogsbestånd. Fiskgjusen är en art som drar nytta av dessa tallar genom att bygga sina bon i de mäktiga kronorna. De äldsta tallarna är uppemot 250 år.

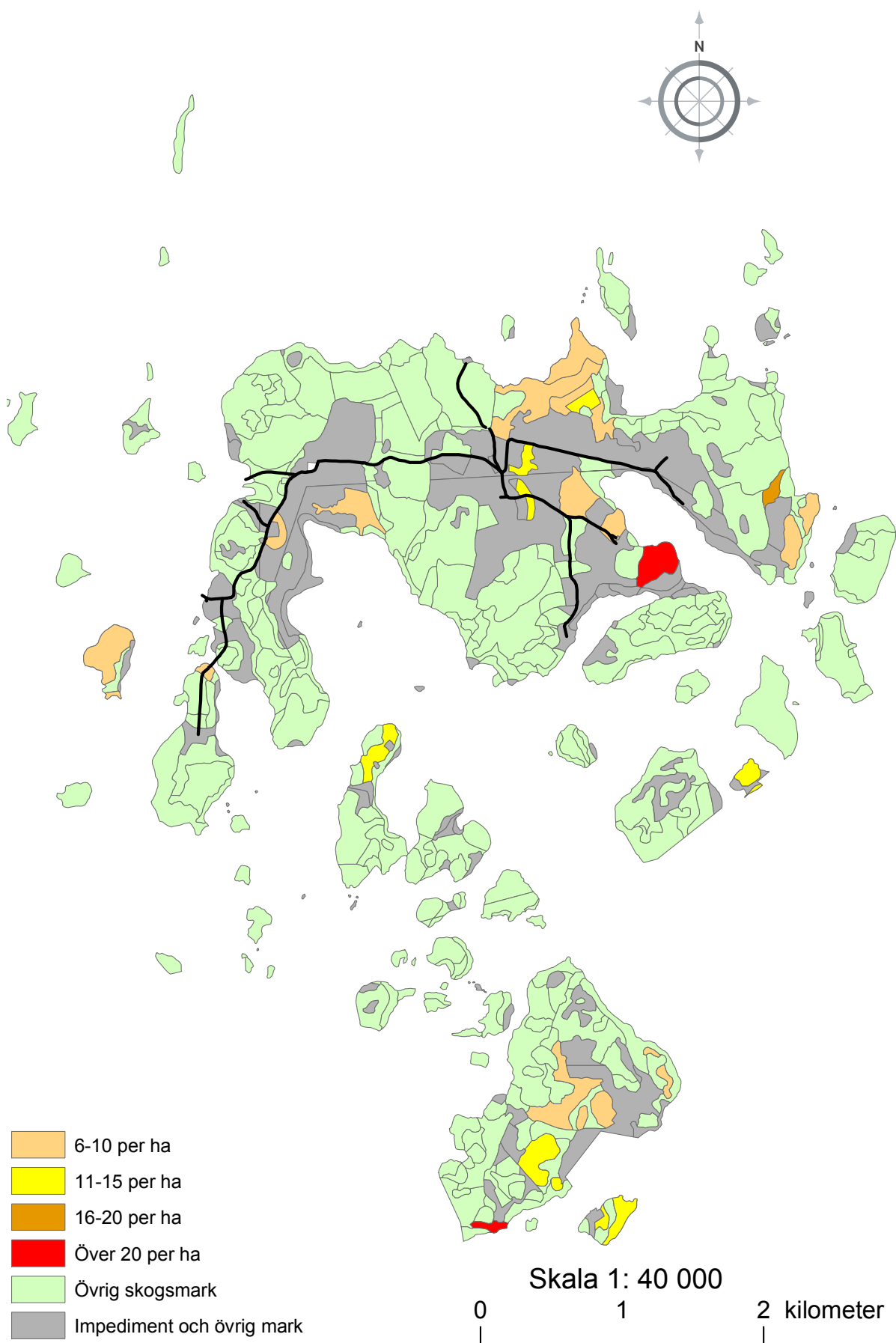
Lind

Naturvärdesträden av lind definieras som trädformiga individer i barrdominerade bestånd, samt av gro-

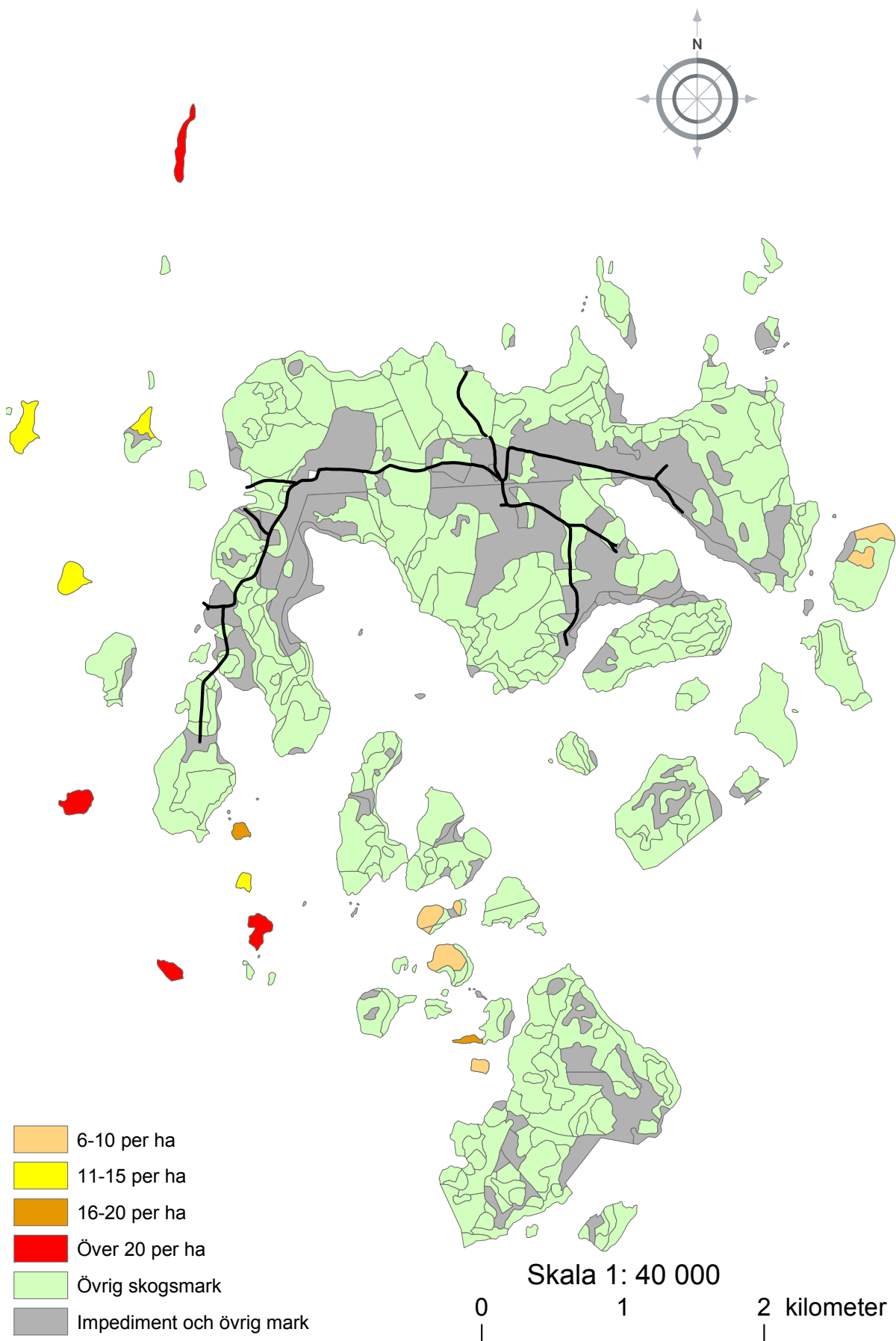
va träd (minst 50 cm i brösthöjdsdiameter) i lövskog. Några enstaka av dessa lindar uppskattas vara så kända jätteträd. Aldern på naturvärdesträden varierar således, den äldsta linden är cirka 280 år. Då lindens ekologiska betydelse i ekoparken är speciell (se avsnitt om *Död ved* s. 22) redovisas alla skogar med minst ett naturvärdesträd per hektar, samt maxåldern i dessa skogar, på kartan över naturvärdesträd av lind, se karta 7.

Kartorna på följande sidor visar den geografiska fördelningen av de fem mest frekventa naturvärdesträdslagen; ek, rönn, tall, sälg och lind.

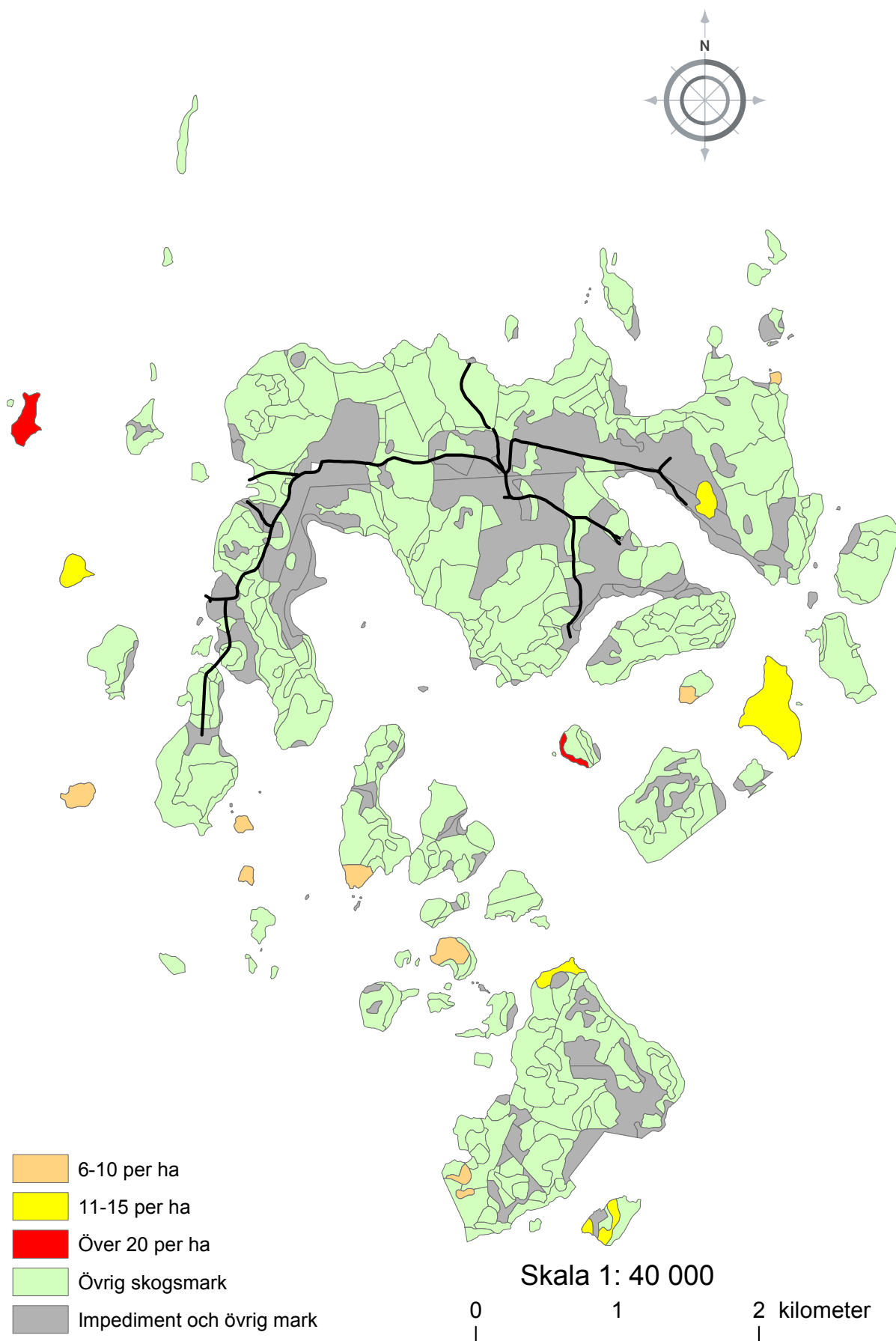
Karta 3. Naturvärdesträd av ek.

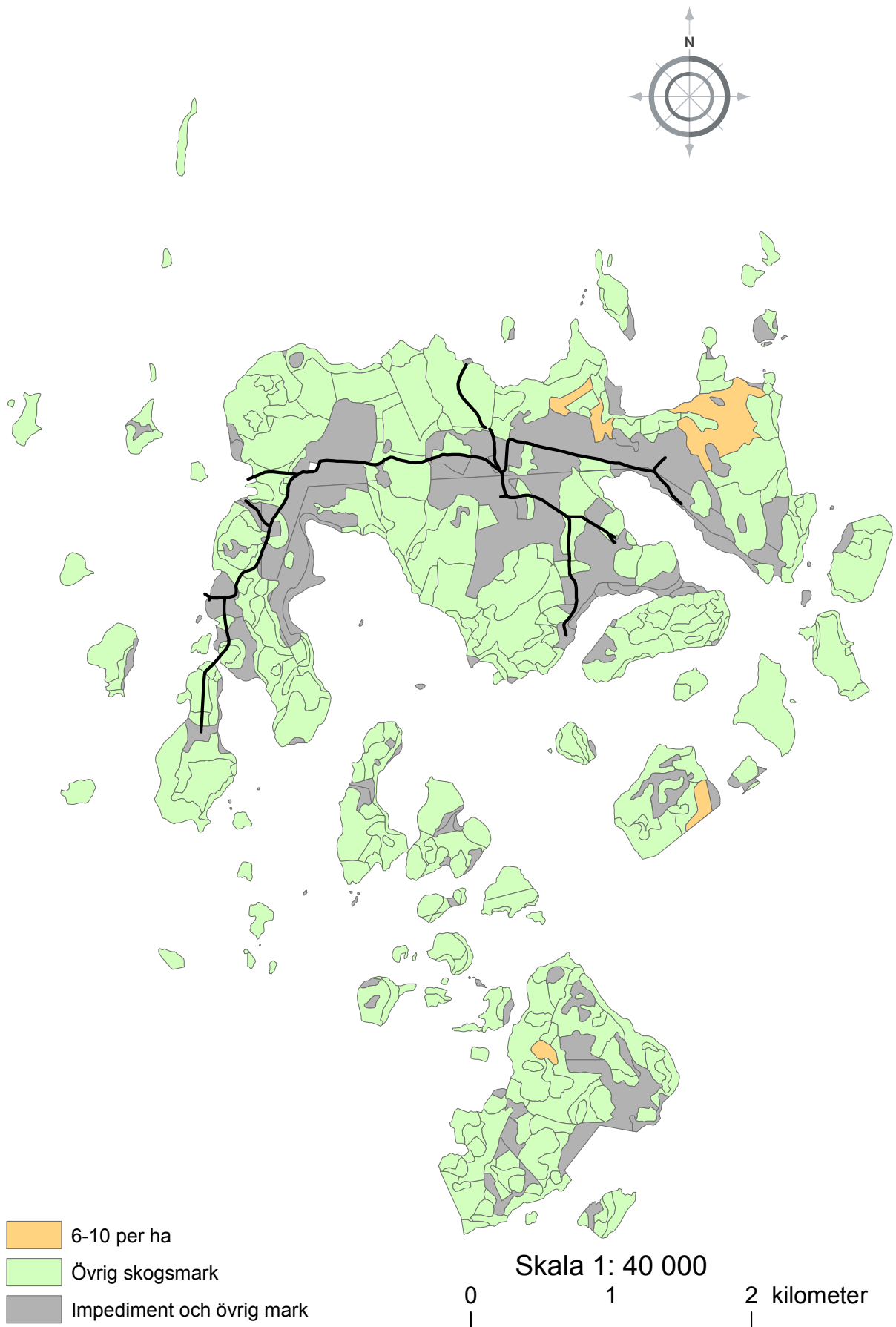
Karta 4. Naturvärdesträd av rönn.

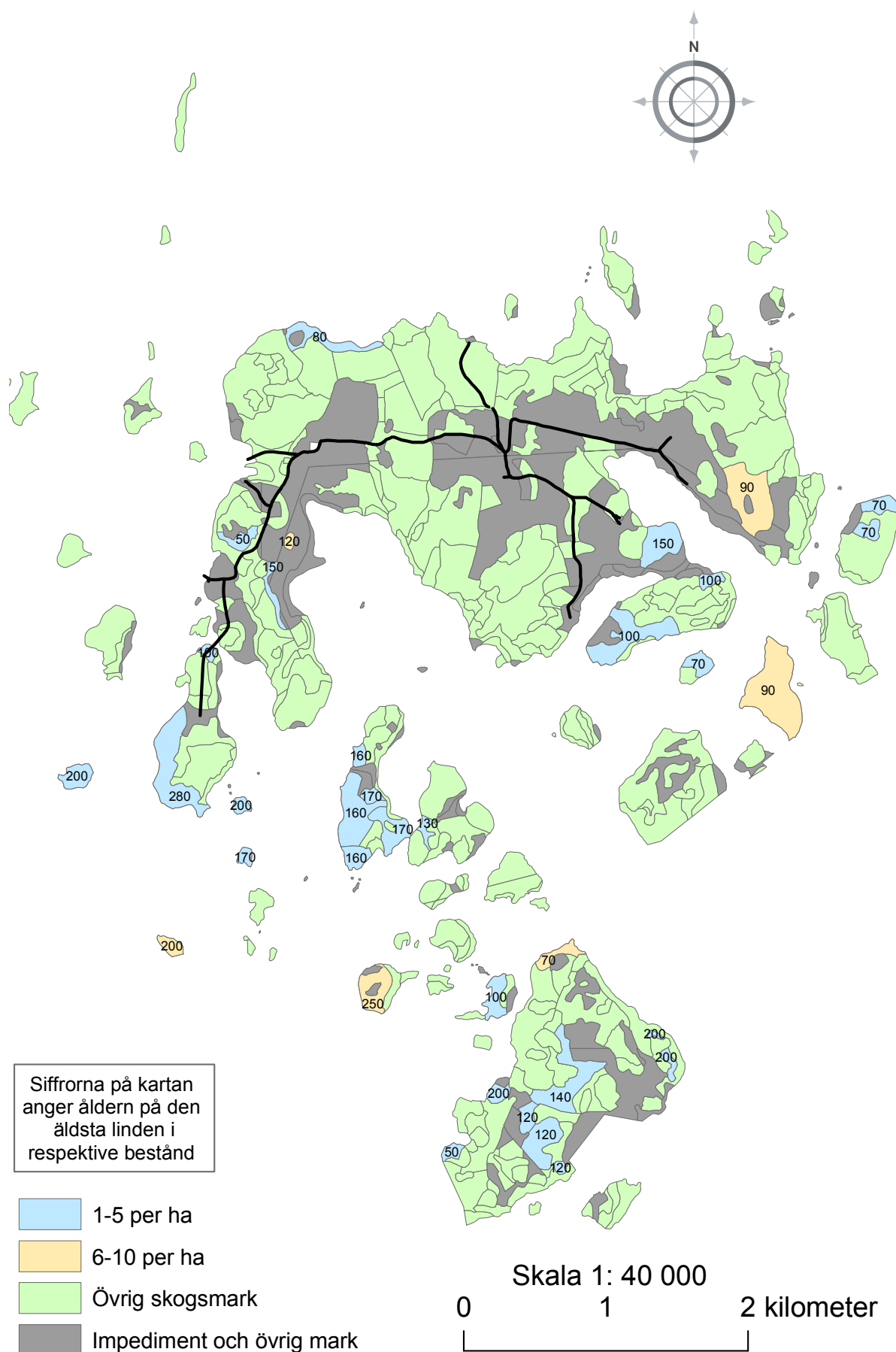
Karta 5. Naturvärdesträd av tall.

Karta 6. Naturvärdesträd av sälg.

Karta 7. Naturvärdesträd av lind.

Trädslagsblandning

Kännetecknande för Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är den stora variationen av skogstyper och trädslag. Variationen är stor såväl mellan de olika skogsbestånden som inom dessa och även inom varje trädslag i det enskilda beståndet. Sammanlagt växer ett drygt tjugotal olika inhemska trädslag i ekoparkens 257 skogsbestånd. Vart och ett av våra vanligaste svenska trädslag förekommer i minst hälften av ekoparkens skogar förutom lönn och bok som inte är lika vanliga.

Död ved

En av de viktigaste kvaliteterna i skogen för hotade arter är mängden död ved, det vill säga stående och liggande döda träd samt döda grenar. Inte mindre än 1 000 arter i de svenska skogarna är beroende av dessa substrat.

Lind har sedan länge ansetts vara det enskilda trädslag vars ekologiska betydelse är mest speciell i Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. I området förekommer nämligen ett flertal rödlistade skalbaggar som lever på lind, t ex lindfläckbock. Några av dessa arter återfinns endast i Mälardalen. Sverige har därför ett internationellt ansvar att bevara dessa insekter.

Död ved. En av de viktigaste kvaliteterna för hotade arter i skogen är mängden död ved. Inte mindre än 1 000 arter i de svenska skogarna är beroende av dessa substrat. Den här fallna eken på Sundbyholmsön utgör en av de drygt 400 eklågorna i ekoparken. Foto: Mats Rosengren.

Tabell 3. Stående död ved.

Mängden stående död ved av olika trädslag i form av antalet torrakor och högstubbar med minst 15 cm i brösthöjdsdiameter. Gran dominerar följt av ek och al. Totalt finns det cirka 690 torrakor och högstubbar per 100 hektar i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen.

Trädslag	Antal torrakor per 100 hektar	Totalt för hela ekoparken
Gran	187	1 611
Ek	133	1 149
Al	100	866
Björk	88	761
Alm	56	487
Tall	41	355
Sälg	25	218
Rönn	22	189
Asp	18	158
Lind	9	76
Ask	4	35
Hassel	1,7	15
Lönn	0,7	6
Bok	-	-

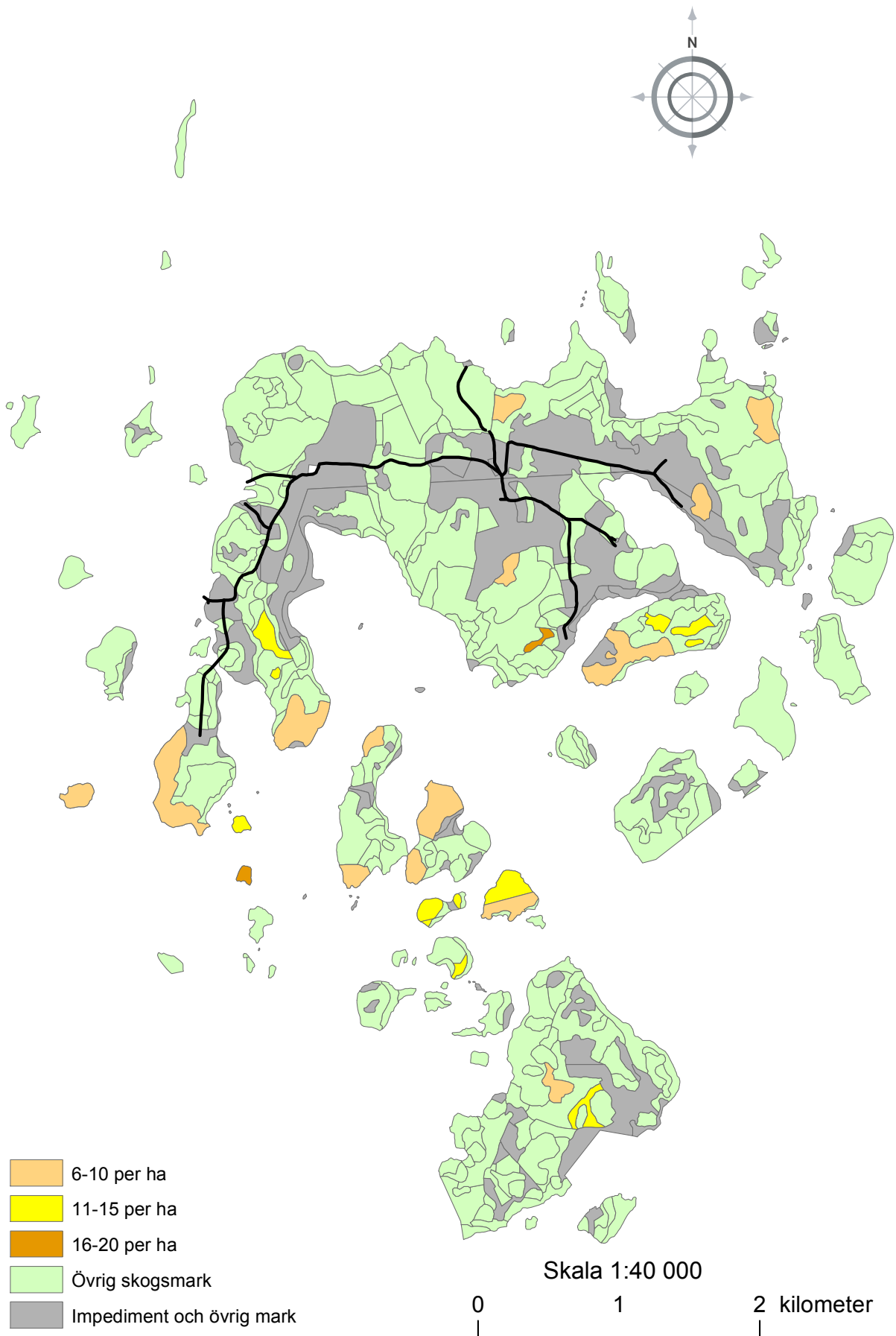
Tabell 4. Liggande död ved.

Mängden liggande död ved av olika trädslag i form av antalet lågor med minst 15 cm i brösthöjdsdiameter. Gran dominerar kraftigt följt av björk och al. Totalt finns det cirka 750 lågor per 100 hektar i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen.

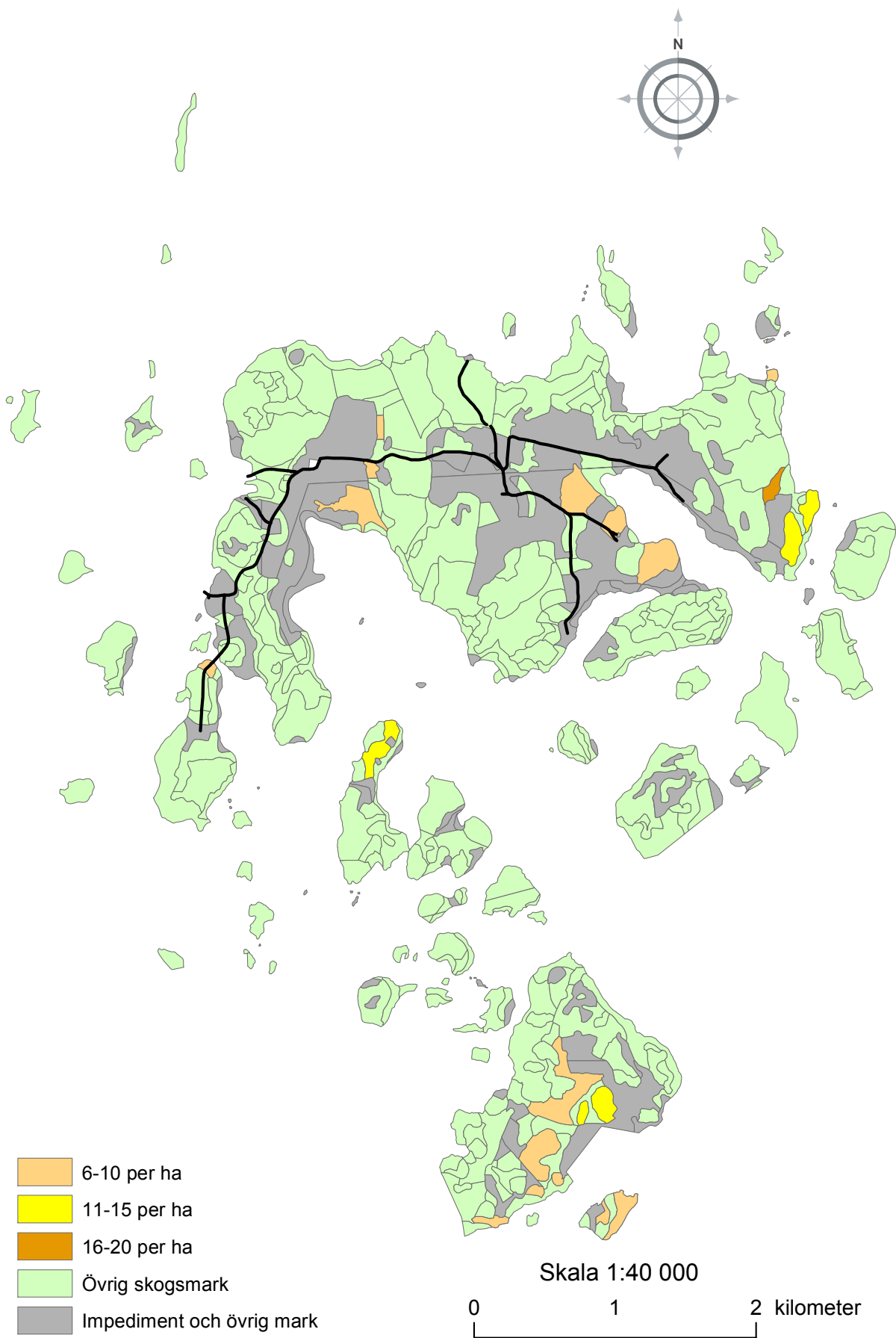
Trädslag	Antal lågor per 100 hektar	Totalt för hela ekoparken
Gran	262	2 257
Björk	118	1 020
Al	90	772
Ek	50	433
Sälg	46	394
Tall	45	389
Asp	33	288
Alm	31	267
Ask	28	242
Rönn	25	214
Lind	14	122
Lönn	1,6	14
Hassel	0,8	7
Bok	0,2	2

Kartorna på följande sidor visar den geografiska fördelningen av stående och liggande död ved av de två mest frekventa trädslagen i ekoparken, gran och ek, respektive gran och björk. Då död lindved är central för många arters fortlevnad i ekoparken redovisas även förekomsten av stående och liggande död ved av lind, se karta 12. Liksom för de övriga trädslagen avses här grov död ved (minst 15 cm i brösthöjd). Dock förekommer även klenare ved, bl a i form av grenar, på olika ställen i ekoparken.

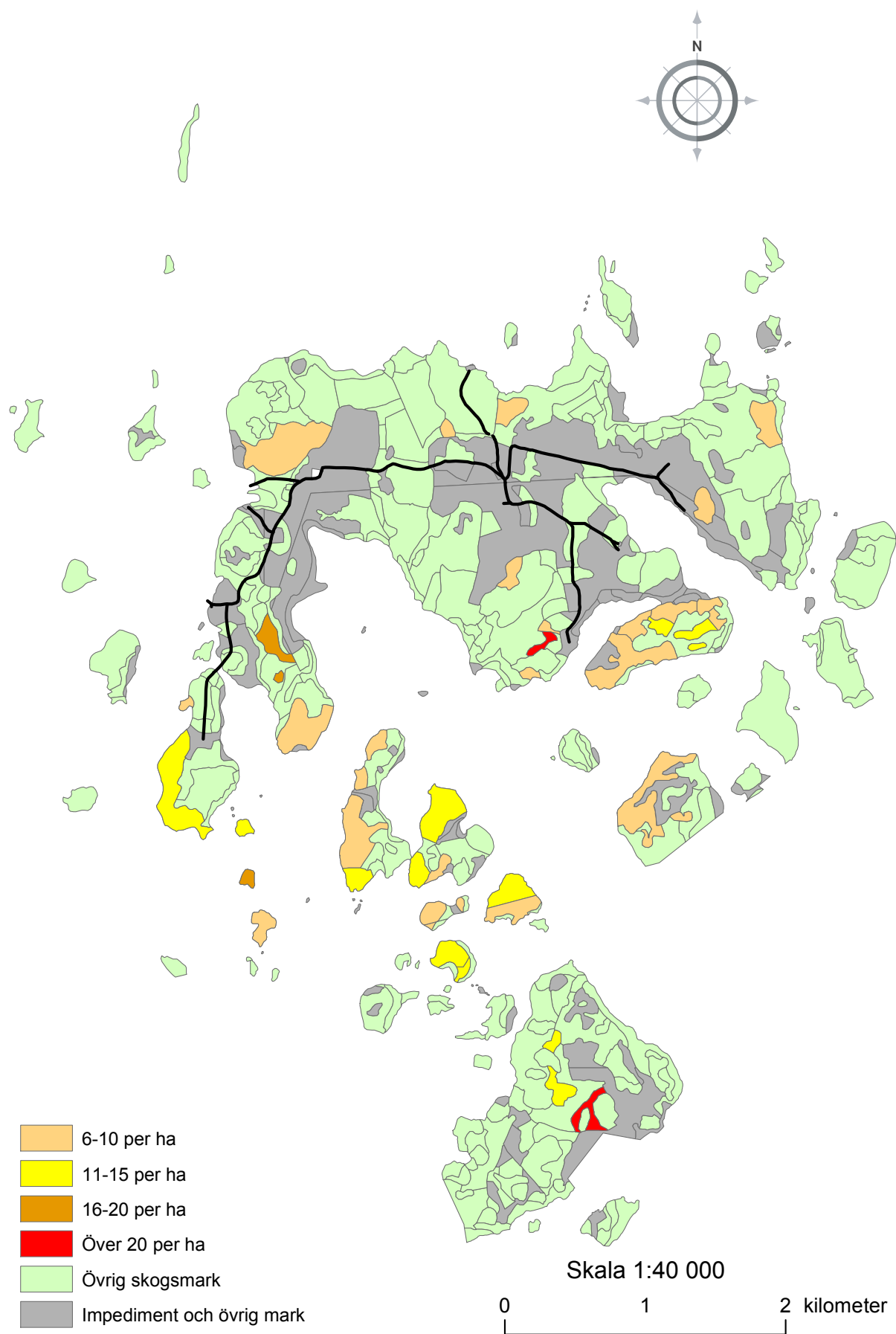
Karta 8. Stående död ved av gran.

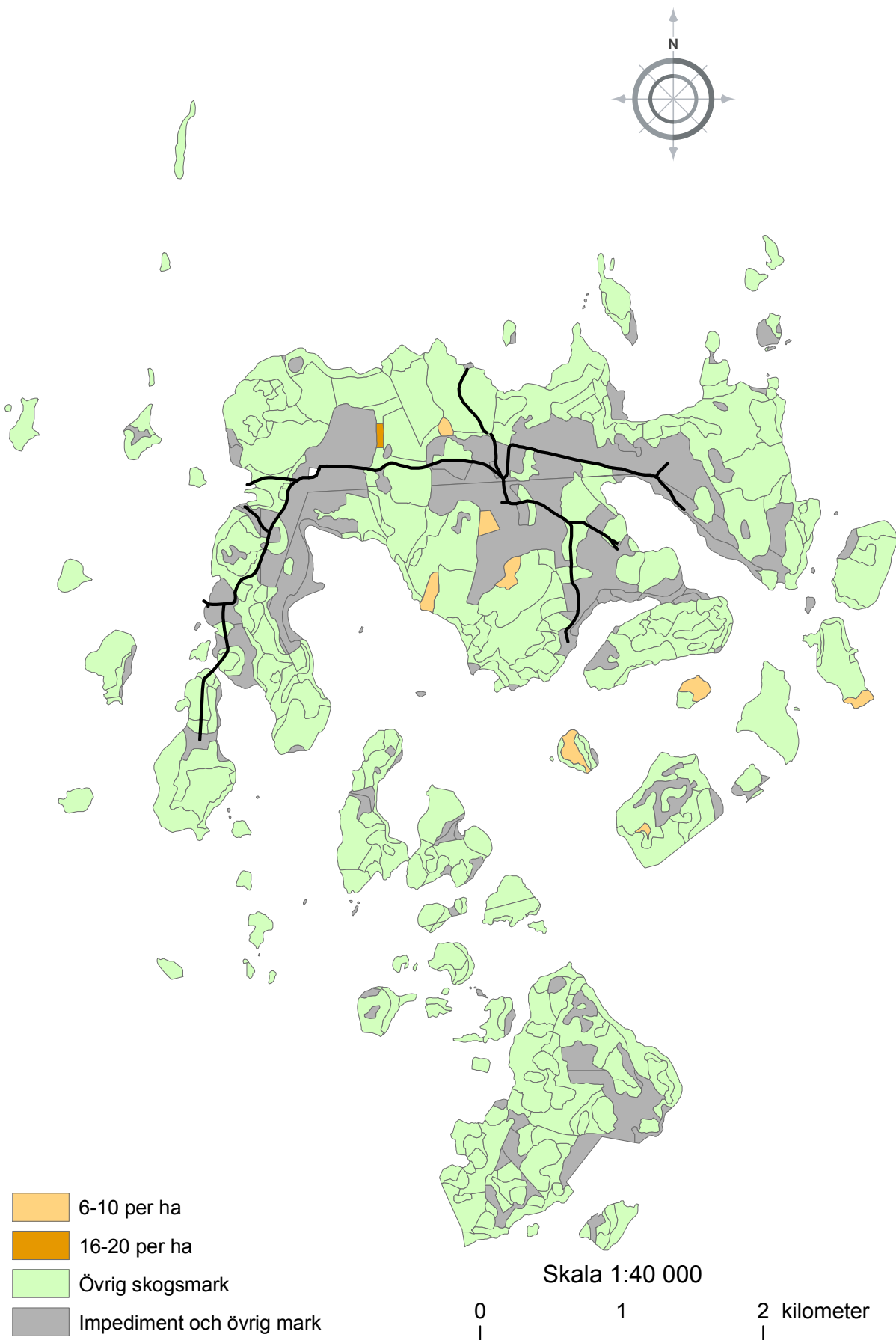
Karta 9. Stående död ved av ek.

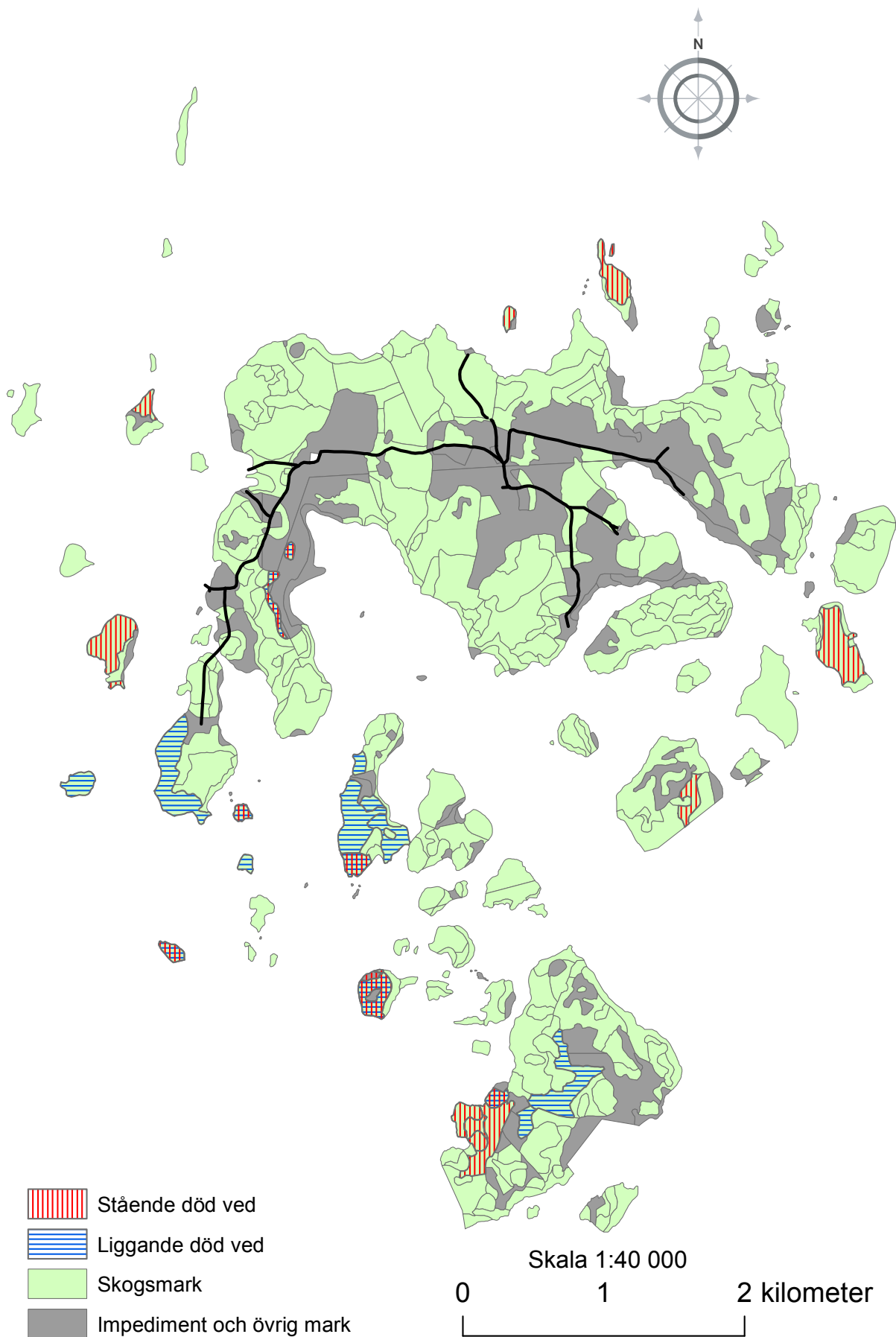
Karta 10. Liggande död ved av gran.

Karta 11. Liggande död ved av björk.

Karta 12. Död ved av lind.

Mångfaldsanalys – resultat

För att sammanställa arternas behov av livsmiljöer i ekoparken görs en mångfaldsanalys. I mångfaldsanalysen kompletteras biotopbedömningarna från biotopanalysen med ett artperspektiv. Kraven på livsmiljöer för ansvarsarter och andra viktiga arter sammanställs och jämförs med de föreslagna naturvårdsåtgärderna.

Tabell 5 visar de fynd av skogslevande s k rödlistade arter som gjorts i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. Artfynden är i huvudsak hämtade från Artdatabankens register. Tabell 6 och 7 visar skogslevande arter med särskilda s k åtgärdsprogram respektive särskilt utpekade skogslevande Natura 2000-arter, som alla förekommer i arkipelagen. De ekologiska behov dessa arter har redovisas också kortfattat i tabellerna. Av de drygt 70 rödlistade arterna är svam-

par och skalbaggar de största kategorierna. Det framgår också att majoriteten av arterna är beroende av lövskog i någon form och/eller lövträd, ofta grova sådana.

Mångfaldsanalysen påvisar att de naturvårdsinsatser som planeras i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen har god samstämmighet med de nämnda arternas levnadskrav, bl a genom återskapande av varierande ljusexponerade miljöer.

Arterna som funnits är rödlistade i kategorierna NT (Missgynnad), VU (Sårbar), EN (Starkt hotad) och DD (Kunskapsbrist).

Vetenskapligt

namn: latinskt namn enligt litteraturen
Svenskt namn: svenskt namn enligt litteraturen
Rk: rödlistekategori

Rödlistad. Kandelabersvamp är en nedbrytare som vanligtvis växer på starkt rötade, grövre asplågor. Efter som tillgången på asplågor har minskat så är arten i dag missgynnad. Den här kandelabersvampen hittades på en asplåga öster om Kurö Gård, Ridön. Foto: Rune Andersson.

Tabell 5. Sammanställning av rödlistade arter i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen och deras ekologiska behov.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Ekologiska krav	Rk	Källa
Fåglar:				
<i>Columba oenas</i>	Skogsduva	Grova hålträd av framför allt löv vid jordbruksmark.	VU	Artdatabanken
<i>Dendrocopos minor</i>	Mindre hackspett	Äldre lövträd, död lövved och lövrik skog t ex strandskog.	VU	Artdatabanken
<i>Ficedula parva</i>	Mindre flugsnappare	Täta flerskiktade skogar av olika slag.	VU	Artdatabanken
<i>Jynx torquilla</i>	Göktyta	Äldre lövträd, luckig kulturpåverkad skog och betesmark.	VU	Artdatabanken
<i>Pernis apivorus</i>	Bivråk	Lövträdsrika skogar, god getingförekomst.	VU	Artdatabanken
<i>Picoides tridactylus</i>	Tretåig hackspett	Naturskog med barrträd, död ved.	VU	Artdatabanken
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	Nötkråka	Barrskog och hasselförekomst.	NT	Artdatabanken
Kärlväxter:				
<i>Lithospermum officinale</i>	Stenfrö	Öppen, grusig-stenig mark.	NT	Artdatabanken
Svampar:				
<i>Urnulla craterium</i>	Rökpipsvamp	Lövträdsgrönar på mark.	EN	Artdatabanken
<i>Biscogniauxia marginata</i>	Kantdyna	Rönn.	VU	Artdatabanken
<i>Boletus impolitus</i>	Bleksopp	Halvöppen mark med ek.	VU	Artdatabanken
<i>Ceriporiopsis pannocincta</i>	Finporing	Lågor.	VU	Artdatabanken
<i>Collybia hariolorum</i>	Stinknagelskivling	Blad av ädellöv i täta lundar.	VU	Artdatabanken
<i>Hymenochaete subfuliginosa</i>	Ekborstskinn	Liggande död ved av ek.	VU	Artdatabanken
<i>Hypoxylon vogesiacum</i>	Almdyna	Död ved av främst alm	VU	Artdatabanken
<i>Junghuhnia collabens</i>	Blackticka	Gränslågor i grannaturskog.	VU	Artdatabanken
<i>Skeletocutis lenis</i>	Gräddporing	Lågor, främst tall.	VU	Artdatabanken
<i>Steccherinum robustius</i>	Prakttagging	Alm i almlundar.	VU	Artdatabanken
<i>Tyromyces fissilis</i>	Apelticka	Framförallt asp/apel/ask i kulturlandskap.	VU	Artdatabanken
<i>Amanita ceciliae</i>	Jättekamskivling	Halvöppen ädellövskog.	NT	Artdatabanken
<i>Antrodia pulvinascens</i>	Veckticka	Asplågor i fuktig miljö.	NT	Artdatabanken
<i>Ceriporia purpurea</i>	Purpurticka	Lövblandskog, död ved.	NT	Artdatabanken
<i>Clavicornia pyxidata</i>	Kandelabersvamp	Asplågor.	NT	Artdatabanken
<i>Dentipellis fragilis</i>	Skinntagging	Lövlågor.	NT	Artdatabanken
<i>Fistulina hepatica</i>	Oxtungsvamp	Grova ekar.	NT	Artdatabanken
<i>Gastrum coronatum</i>	Mörk jordstjärna	Kalkrik mark.	NT	Ahlén m fl, 1978.
<i>Gastrum quadrifidum</i>	Fyrflikig jordstjärna	Gammal barrskog.	NT	Artdatabanken
<i>Holwaya mucida</i>	Lindskål	Död ved av främst lind.	NT	Artdatabanken
<i>Inonotus leporinus</i>	Harticka	Gran i örtrik granskog.	NT	Artdatabanken
<i>Kavinia alboviridis</i>	Gröntagging	Död ved.	NT	Artdatabanken
<i>Kavinia himantia</i>	Narrtagging	Död lövved i fuktig miljö.	NT	Artdatabanken
<i>Lentaria byssiseda</i>	Spinnfingersvamp	Många biotoper.	NT	Artdatabanken
<i>Leucopaxillus rhodoleucus</i>	Rosentrattskivling	Näringsrik mark med högt pH.	NT	Artdatabanken
<i>Lycoperdon echinatum</i>	Igelkottsröksvamp	Ädellövskog.	NT	Artdatabanken
<i>Marasmius wynnei</i>	Föränderlig brosking	Näringsrik mark.	NT	Artdatabanken
<i>Metulodontia nivea</i>	Krystallskinn	Framför allt gränslågor i fuktig miljö.	NT	Artdatabanken

Tabell 5. Sammanställning av rödlistade arter i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen och deras ekologiska behov, forts.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Ekologiska krav	Rk	Källa
<i>Pachykytospora tuberculosa</i>	Blekticka	Döende ekgrenar.	NT	Artdatabanken
<i>Russula virescens</i>	Rutkremla	Torr lövskog.	NT	Artdatabanken
<i>Xylobolus frustulatus</i>	Rutskinn	Grova ekar.	NT	Artdatabanken
<i>Helvella cupuliformis</i>	Gulbrun skålmurkla	Uppgift saknas.	DD	Artdatabanken
<i>Helvella ephippium</i>	Sadelmurkla	Ädellövskog.	DD	Artdatabanken
<i>Hypochnicium analogum</i>	Lundkrämsskinn	Lövlågor i ädellövskog.	DD	Artdatabanken
<i>Hypochnicium vellereum</i>	Almkrämsskinn	Död ved av främst alm.	DD	Artdatabanken
Lavar och mossor:				
<i>Sphinctrina turbinata</i>	Kortskaftad parasitspik	Ek och bok.	NT	Artdatabanken
Skalbaggar:				
<i>Ennearthron pruinosulum</i>	Lindsvampborrare	Döda grenar av lind.	EN	Artdatabanken
<i>Pseudoptilinus fissicollis</i>	Lindgrensnagare	Döda grenar av lind.	EN	Artdatabanken
<i>Synchita separanda</i>	Saknas.	Död bark av lind.	EN	Artdatabanken
<i>Athous mutilatus</i>	Trubbtandad lövknäppare	Hålträd av löv främst ek, bok.	VU	Artdatabanken
<i>Bostrichus capucinus</i>	Rödvingad kapuschongbagge	Solexponerad död lövved, främst ek.	VU	Artdatabanken
<i>Chlorophorus herbstii</i>	Lindfläckbock	Mistelangripen, död lindved.	VU	Artdatabanken
<i>Cryptophagus fuscicornis</i>	Saknas	Hålträd av löv.	VU	Artdatabanken
<i>Dicerca alni</i>	Alpraktbagge	Solexponerade alhögstubbar.	VU	Artdatabanken
<i>Enicmus brevicornis</i>	Lindmögelbagge	Nydöd bark av lind.	VU	Artdatabanken
<i>Euryusa sinuata</i>	Saknas	Solexponerade gamla lövträd, främst ek.	VU	Artdatabanken
<i>Laemophloeus monilis</i>	Saknas	Död lindved.	VU	Artdatabanken
<i>Lissodema denticolle</i>	Vasstandad trädbasbagge	Nydöda grenar av löv.	VU	Artdatabanken
<i>Lymexylon navale</i>	Skeppsvarvsfluga	Grov ek.	VU	Artdatabanken
<i>Mycetophagus fulvicollis</i>	Röd Halsad vedsvampbagge	Torrakor av främst gran och asp.	VU	Artdatabanken
<i>Procræus tibialis</i>	Smalknäppare	Hålträd av främst ek och bok.	VU	Artdatabanken
<i>Ptinus sexpunctatus</i>	Nästtjuvbagge	Död ved av främst ek.	VU	Artdatabanken
<i>Ampedus sanguinolentus</i>	Svartfläckad rödrock	Döda lövträd i fuktig miljö.	NT	Artdatabanken
<i>Anaglyptus mysticus</i>	Prydnadsbock	Död lövträdsved, främst hassel.	NT	Artdatabanken
<i>Diplocoelus fagi</i>	Enfärgad brandsvampbagge	Nydöd bark av löv, främst lind.	NT	Artdatabanken
<i>Dorcatoma substriata</i>	Sprängticknagare	Sprängticka på björk, bok, alm.	NT	Artdatabanken
<i>Ischnomera caerulea</i>	Glänsande blombagge	Hålträd av löv.	NT	Artdatabanken
<i>Mycetochara humeralis</i>	Mindre svampklobbagge	Hålträd av löv.	NT	Artdatabanken
<i>Obrium cantharinum</i>	Gulröd smalhalsbock	Död asp bark.	NT	Artdatabanken
<i>Phloeophagus thomsoni</i>	Saknas	Uppgifter saknas.	NT	Artdatabanken
<i>Phloeophagus turbatus</i>	Saknas	Hålträd av löv.	NT	Artdatabanken
<i>Phloiotrya rufipes</i>	Svartbrun brunbagge	Död ved av löv främst hassel.	NT	Artdatabanken
<i>Scolytus mali</i>	Kärnfruktsplintborre	Nydöd apel, rönn och oxel.	NT	Artdatabanken
<i>Silvanus bidentatus</i>	Tvåtandad plattbagge	Död ved.	NT	Artdatabanken

Tabell 5. Sammanställning av rödlistade arter i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen och deras ekologiska behov, forts.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Ekologiska behov	Rk	Källa
Övriga insekter:				
<i>Ethmia dodecea</i>	Prickig stenfrömal	Öppen stenig mark. Stenfrö är värdväxt.	CR	Artdatabanken
<i>Eupithecia immundata</i>	Oren malmätare	Trolldruva.	NT	Artdatabanken
<i>Spilomyia manicata</i>	Svartfotad lövträdsblomfluga	Ved av gamla lövträd.	NT	Artdatabanken
<i>Zygaena viciae</i>	Liten bastardsvärmare	Uppgifter saknas.	NT	Artdatabanken
Övriga:				
<i>Armadillidium opacum</i>	Saknas	Lövskog.	NT	Artdatabanken
<i>Succinea oblonga</i>	Gråskalig bärnstenssnäcka	Uppgifter saknas.	NT	Artdatabanken

Tabell 6. Arter med åtgärdsprogram och deras ekologiska behov.

Skogslevande arter med särskilda åtgärdsprogram som är registrerade för Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. Deras ekologiska behov redovisas i korthet. Uppgifterna om vilka arter som har åtgärdsprogram kommer från Länsstyrelsen i Västmanlands län samt Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Titel	Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Ekologiska behov
Havsörn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Havsörn	Gamla, grova träd av främst tall.
Lindlevande skalbaggar	<i>Chlorophorus herbstii</i>	Lindfläckbock	Mistelangripen, död solexponerad lindved.
Lindlevande skalbaggar	<i>Diplocoelus fagi</i>	Enfärgad brandsvampbagge	Nydöd bark av löv, främst lind, linddyna.
Lindlevande skalbaggar	<i>Enicmus brevicornis</i>	Lindmögelbagge	Nydöd bark av lind, linddyna.
Lindlevande skalbaggar	<i>Ennearthron pruinolum</i>	Lindsvampborrare	Döda grenar av lind.
Lindlevande skalbaggar	<i>Laemophloeus monilis</i>	Saknas	Död lindved.
Lindlevande skalbaggar	<i>Mesosa curculionides</i>	Ögonfläcksbock	Nydöd lindved.
Lindlevande skalbaggar	<i>Synchita separanda</i>	Saknas	Död bark av lind, linddyna.
Prickig stenfrömal	<i>Ethmia dodecea</i>	Prickig stenfrömal	Stenfrö
Rökpipsvamp	<i>Urnula craterium</i>	Rökpipsvamp	Grenar av främst hassel på skuggig mark.
Smalgrynsnäcka	<i>Vertigo angustior</i>	Smalgrynsnäcka	Örtrik lövblandskog.
Särskilt skyddsvärda träd i odlingslandskapet		Följearter	Gamla, grova träd.

Tabell 7. Natura 2000-arter och deras ekologiska behov.

Skogslevande arter utpekade inom Natura 2000, som är registrerade för Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. Deras ekologiska behov redovisas i korthet. Uppgifterna om vilka arter som är registrerade i arkipelagen kommer från Länsstyrelsen i Västmanlands län samt Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Ekologiska behov
<i>Dryocopus martius</i>	Spillkråka	Äldre skog med död ved.
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Havsörn	Gamla, grova träd av främst tall.
<i>Lanius collurio</i>	Törnskata	Buskrika skogsbyn.
<i>Pandion haliaetus</i>	Fiskgjuse	Gamla, grova träd, framför allt tall.
<i>Pernis apivorus</i>	Bivråk	Insektsrik, lövrik äldre skog.

Landskapsanalys – resultat

I landskapsanalysen kompletteras biotopbedömningarna med ett landskapsperspektiv. När de detaljerade uppgifterna från biotopanalysen och mångfaldsanalysen kopplas till kartor över ekoparken skapas en möjlighet att enkelt få fram landskapsekologiska översikter med hög noggrannhet. De ekologiska temakartorna har varit det viktigaste underlaget i den landskapsanalys som ligger till grund för naturvårds-satsningen inom ekoparken.

Landskapsanalysen belyser inte bara mängden av olika naturtyper och livsmiljöer utan även deras fördelning i landskapet. I samband med landskapsanalysen görs kompletteringar och förändringar av de föreslagna naturvårdsmålen från biotopanalysen för att skapa kärnområden, god konnektivitet (sammanbindning), naturliga störningar samt skoglig och ekologisk representativitet.

Kärnområden

Sveaskog har i landskapsanalysen identifierat och skapat kärnområden för särskilt viktiga naturtyper i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen, se karta 13 på nästa sida. Ett kärnområde ska som regel vara minst 100 hektar med en omfattande ekologisk satsning för den aktuella naturtypen. Syftet med kärnområdena är att gynna arter som kräver större sammanhängande skogsområden. I Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen finns kärnområden för ädellövträd och björk enligt nedan:

- Två kärnområden för ädellövträd motsvarande 456 hektar
- Ett kärnområde för björk motsvarande 71 hektar. Även i detta kärnområde kommer dock ädellövträdslag att ges företräde.

Biotopförstärkning och konnektivitet (graden av sammanbindning)

För att säkerställa arters spridnings- och etableringsmöjligheter i en ekopark skapas naturvårdsarealer i form av sk korridorer mellan kärnområden. I Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen kommer all skogsmark att användas enbart för naturvårdsändamål och på så vis blir denna satsning omfattande.

Naturliga störningar (processer)

Med erfarenheterna från fältarbetet, biotopanalysen samt historiskt källmaterial har de ekologiskt mest betydande störningarna i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen identifierats:

Bete

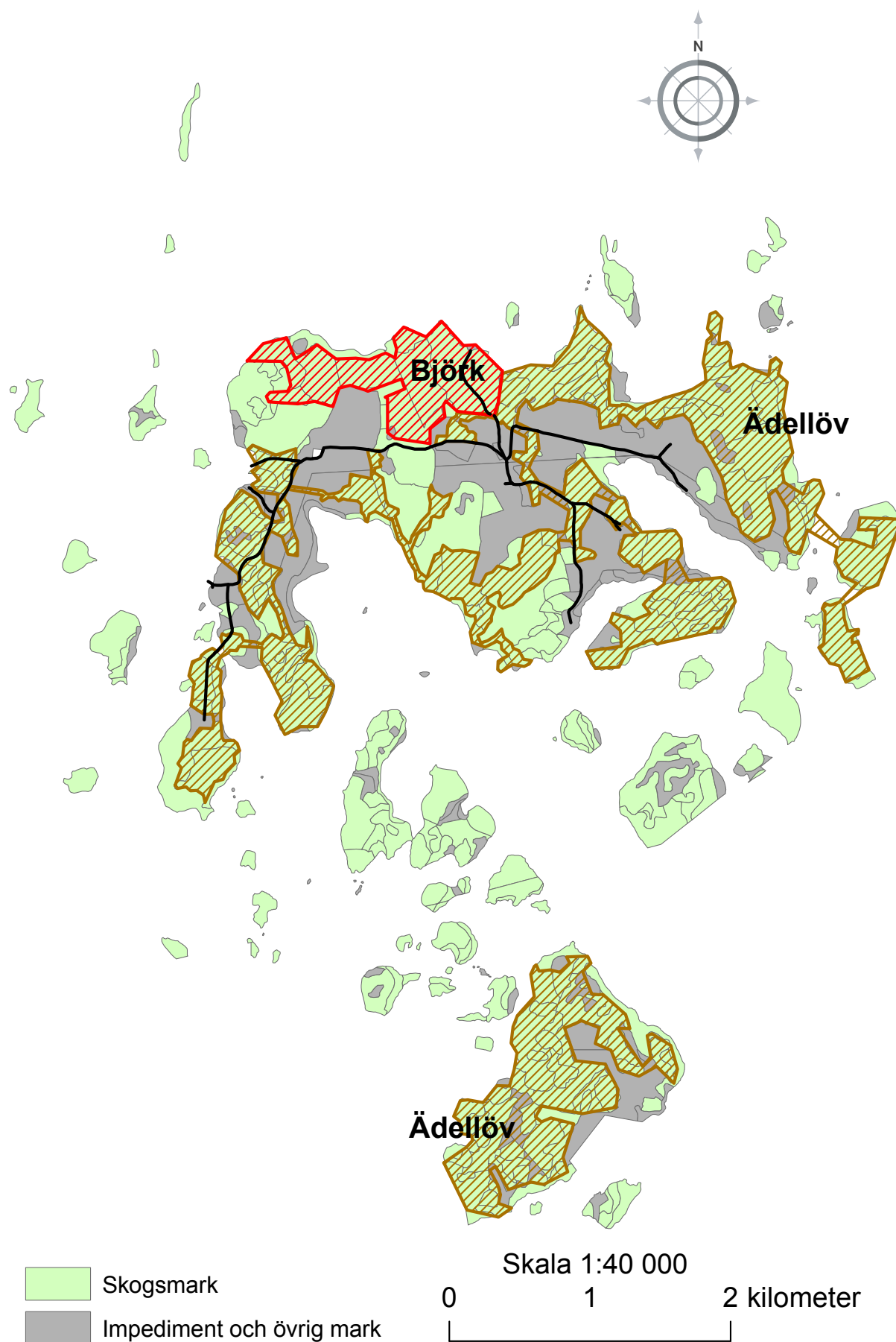
Bete av vilda djur har sedan arkipelagen reste sig över vattenytan satt sin prägel på naturen i ekoparken. Arter som t ex visent och hjortdjur antas ha förekommit tidigt på öarna.

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen har även en lång historia av mänsklig närvaro och därmed även av den tamboskap som människorna omgav sig med. Så sent som vid förra sekelskiftet bodde uppemot 200 personer i arkipelagen. Beten av skiftande karaktär

Skogsbete. Bete av olika slags djur har alltid varit ett naturligt inslag i arkipelagen och är en viktig anledning till dagens höga naturvärden. Sveaskogs mål är att ett företrädesvis extensivt skogsbete ska äga rum i skogar med varierande slutenhet om det är praktiskt möjligt. Foto: Marcus Samuelsson.

Karta 13. Kärnområden.

har därför haft viktig betydelse och berört stora delar av Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. Även obebodda öar har sannolikt använts för sommarbete. Än i dag pågår bete av nötkreatur på de två största öarna i ekoparken, Ridön och Sundbyholmsön, begränsat till i huvudsak fortfarande mer eller mindre öppna kulturbetesmarker.

Påverkan av betesdjur har således en mycket stor del i ursprunget till dagens höga naturvärden. I dag finner vi t ex flera arter som är beroende av att de sista resterna av de historiska kulturmiljöerna bevaras. Bibehållen och återupptagen hävd är nödvändig för att dessa höga värden skall bestå och utvecklas. Ett urval av betesmarker och betesskogar är därför planerade att åter igen betas av tamdjur i ett nära tidsperspektiv.

Den i dag befintliga klöviltsförekomsten (rådjur, dovhjort och älg) bör ses som en tillgång under förutsättning att man vid genomförandet av skogliga åtgärder skyddar vissa partier för att möjliggöra trädföryngring. Detta kan göras genom att lämna spärrkroniga träd på marken som ett hinder mot plant och ungsöksbete. Där inte detta är möjligt bör enstaka eller grupper av föryngringar skyddas aktivt genom uthägnad.

Översvämning

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är belägen i Mälaren som numera är en reglerad sjö. Under den dominerande delen av arkipelagens historia har sjön dock varit oreglerad och det har satt sin prägel på framför allt de strandnära skogarna. Kraftiga vattenfluktuationer har periodvis satt stränderna under vatten vilket lett till att de trädslag som bättre klarar vattenmättade förhållanden, t ex al, klarat sig bättre på bekostnad av andra. Vintertid har rörelser i istäcket påverkat strandskogarna mekaniskt och bl a skapat stora mängder död ved.

Dagens blöta strandskogar kommer i huvudsak att lämnas orörda, men som kompensation för uteblivna vattenfluktuationer kommer det att vara möjligt med åtgärder i utvalda bestånd för att skapa död ved och möjliggöra föryngring och därmed större variation.

Skoglig representativitet

Sveaskog har ambitionen att gynna utvecklandet av naturskogslika förhållanden i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. I ekoparken finns fortfarande en mycket hög lövandel jämfört med andra skogsland-

Ekologiskt viktig. Lind har sedan länge ansetts vara det enskilda trädslag vars ekologiska betydelse är mest speciell i Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. I området förekommer nämligen ett flertal rödlistade skalbaggar som lever på lind. Några av dessa arter återfinns endast i Mälardalen. Sverige har därför ett internationellt ansvar att bevara dessa insekter. Foto: Marcus Samuelsson.

skap. Andelen lövskog och ädellövskog har dock minskat jämfört med situationen i ett tänkt naturskogstillstånd. Förmodligen fanns i arkipelagen ett större inslag av framför allt de sekundära ädellövträdslagen lind, lönn och alm, vilket flera kvarlevande specialiserade insektsarter indikerar. Dessa trädslag anses vara en slags relikter från den postglaciala varmetiden. Att de fortfarande existerar i sådan omfattning antas bero på såväl lokalklimatet som geografiska faktorer och markägarförhållanden. Ett trädslag vars andel istället under vissa tider verkar ha gynnats och därmed ökat som en följd av mänsklig närvaro i kulturlandskapet är eken. Ekens närvarostatus har säkert varierat genom tiderna med eller utan människans närvaro. Den är ett naturligt trädslag i Mälarda-

lens ädellövmiljöer och samtidigt ett av de viktigaste pionjära trädslagen. De gamla ekarna hotas i dag till stor del av en igenväxning av sekundära trädslag samtidigt som detta försvårar föryngringen.

En stor förändring har också skett vad gäller andelen gran som ökat betydligt sedan aktivt skogsbruk introducerades i arkipelagen och grandominerade skogar utgör i dag 29 procent av ekoparken. En viktig förändring utgör inte bara den ändrade trädslagsammansättningen utan också det faktum att skogarna blivit tätare och yngre samt innehåller en mindre mängd död ved, vilket missgynnar många arter.

Med utgångspunkt i ståndortsförhållanden och markanvändningshistoria och inte minst i den unika insektsfaunan ter det sig riktigt att arbeta med kärnområden för ädellövträdslag. Många förekommande arter är beroende av ett variationsrikt landskap rikt på löv/ädellöv med funktionella biologiska kvaliteter. En viktig utgångspunkt är framtida kontinuitet, inte minst då det gäller föryngringar och åldersammansättningar av olika ingående trädslag. Björkens stora betydelse i form av substrat för bl a insekter samt dess goda förutsättningar i arkipelagen motiverar även ett eget kärnområde. Ambitionen att öka andelen löv kommer att innebära att andelen av framför allt gran minskar. Sveaskogs förhoppning är att de högt satta naturvårdsambitionerna successivt kommer att gynna utvecklandet av mer naturskogslika förhållanden i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen.

Ekologisk representativitet

För att försäkra sig om att miljöerna som skapas kommer de prioriterade arterna till nytta görs en avstämning mellan mångfaldsanalysen och de livsmiljöer som naturvårdssatsningen skapar.

Många av de funna rödlistade arterna i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen kräver kontinuerligt god tillgång på funktionella löv- eller ädellövskogar, gamla löv- eller ädellövträd och/eller på motsvarande sätt död ved av dessa trädslag för att kunna fortleva i livskraftiga populationer. Att bibehålla och framför allt utveckla de ovan nämnda livsmiljöerna är kärnan i naturvårdssatsningen inom ekoparken.

Natura 2000 och naturreservat

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är även en del av ett större naturreservat tillika Natura 2000-område. Detta innebär att samarbetet med de berörda länsstyrelserna i Södermanlands respektive Västmanlands län är intensivt.

I samband med ekoparksarbetet har Sveaskog inventerat de resterande delarna av naturreservatet/ Natura 2000-området enligt samma metodik. Detta gjordes för att en ny, reviderad skötselplan och bevarandeplan för arkipelagen skulle kunna tas fram. Således har Sveaskog och länsstyrelserna gemensamt gjort ekoparksplanen, skötselplanen och bevarandeplanen till tre väl fungerande enheter i ett gemensamt område. Bilaga 2 visar naturreservatets skötselområden inom ekoparken.

När det gäller relationen mellan de olika skötselplanerna så skall ekoparksplanens bestandsvisa mål betraktas som ett operativt sätt att på detaljnivå förverkliga naturreservatets övergripande mål inom ekoparken. Det innebär att när detaljförslagen genomförs i ekoparksplanen så uppnås naturreservatets övergripande mål.

3. Naturvårdsmål i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen

Ekologiska målbilder

Efter landskapsanalysens inledande moment, dvs kartläggning av områdets historik, artsammansättning m m, framstår inriktningen på en löv-/ädel-lövdominerad naturvårdssatsning som självklar. Vid framtagandet av ekologiska målbilder gäller därför följande prioritering av skogstyper.

- 1 Bestånd med höga naturvärden (nyckelbiotoper och naturvärdeslokaler) bevaras/utvecklas i egenskap av den skogstyp de tillhör.
- 2 För övriga bestånd, s k restaureringsskogar, är prioriteringsordningen följande:
 - I Ädellövsog
 - II Triviallövsog. Ädellövrök triviallövsog prioriteras före övrig triviallövsog.
 - III Barrskog. Ädellövrök barrskog prioriteras före lövrök barrskog som i sin tur prioriteras före barrskog utan rikt lövinslag.

I de fall flera skogstyper är möjliga att utveckla i ett bestånd sker prioritering enligt ovan. Samtidigt styrs beståndsvisa mål så att kärnområden för framför allt ädellövsog skapats. I de fall där endast en skogstyp varit möjlig/realistisk att utveckla i ett bestånd har detta styrt det beståndsvisa målet. T ex i ett alkärr där inga andra trädslag kan prioriteras av ståndortsmässiga skäl.

De ekologiska målbilderna i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen kan sammanfattas till ädellövnaturskog, lövnaturskog, lövrök barrnaturskog samt barrnaturskog.

Ädellövnaturskog

Ädellövnaturskogen präglas av en tydlig flerskiktning med ett stort inslag av naturvärdesträd, t ex grov ek. Trädkontinuiteten är således lång. Stor trädslagsblandning, luckighet, rikt buskskikt och värdefull kärlväxtflora är andra kännetecken. Bestånd av typen trädklädd betemark med tät grässvål och bevuxna med ljusålskande träd ingår också i denna målbild. Om trädskiktet är väldigt glest klassas dock sådana bestånd som öppen kulturmark. Vidare finns skogar som domineras av de sekundära ädellövträdsragen alm, lind, ask eller lönn. I ädellövnaturskogarna påträffas död ved både som torrakor, lågor i olika nedbrytningsstadier och grova avdöende grenar, det sistnämnda framför allt av ek och lind.

Ädellövsskogarna kommer att skötas med naturvårdande skötsel där konkurrerande trädslag, främst gran, avverkas för att förhindra negativ konkurrens. Dessutom kommer gamla, grova träd av främst ek att vid behov frihuggas. Vidare uppmärksammas lindens speciella ekologiska betydelse i naturvårdsarbetet, se tidigare avsnitt om död ved. Bete kommer att tillämpas i utvalda skogar. Ett flertal barrdominerade skogar med låga naturvärden kommer att avverkas för att på så vis ge plats för framtida ädellövsskogar. Spontan föryngring av ädellövträd kommer att gynnas. Här kan eken, i egenskap av betesbegärligt pionjärträd, behöva extra uppmärksamhet.

Ädellövnaturskog. Ett stort inslag av grova träd, som t ex denna lönn vid Ångsnäs på Ridön, präglar ädellövnaturskogen. Sveaskogs mål är att 36 procent av skogarna ska vara ädellövsskog med höga naturvärden. Naturvårdssatsningen innebär också att två stora kärnområden för ädellöv bildas. Foto: Mats Rosengren.

I dag finns ädellövs skogen spridd över hela Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. 12 procent av ekoparkens skogar är ädellövs skog med höga naturvärden i dag och med föreslagna åtgärder kommer

denna areal att öka till 36 procent, se tabell 8. Naturvårdssatsningen innebär också att två stora kärnområden för ädellövs skog bildas i ekoparken, ett på Ridön och ett på Sundbyholmsön.

Lövnaturskog

Lövnaturskogen kan ofta ha ett påtagligt eller rikligt inslag av ädellövträd. Naturvärdesträd av t ex asp, sälg eller rönn är vanligt förekommande. Förhållandet mellan ljus och skugga varierar och dessa skogar innehåller dessutom rikligt med mer eller mindre murken död lövved vilket uppskattas av såväl vedlevande insekter som fåglar.

Lövskogarna kommer främst att skötas med naturvårdande skötsel där konkurrerande trädslag, främst gran, avverkas för att förhindra negativ konkurrens. Vid behov kommer vissa träd, t ex sälg att frihuggas. Ett flertal barrdominerade skogar med låga naturvärden kommer att avverkas för att på så vis ge plats för framtida lövskogar. Spontan förnyring av lövträd kommer att gynnas. Naturvårdssatsningen innebär att ett kärnområde för björk bildas, på Ridöns nordvästra del. Dock kommer ädellövträden att ges högsta prioritet även i detta kärnområde.

I dag utgör de triviala lövskogarna en tredjedel av skogarna och finns spridda över hela ekoparken. 9 procent av ekoparkens skogar är lövskog med höga naturvärden i dag och med föreslagna åtgärder kommer denna areal att öka till 48 procent, se tabell 8.

Lövnaturskog. Stor trädslagsblandning och förekomst av död ved, som t ex här på centrala Ridön, är karaktäristiskt för lövskogarna med höga naturvärden i arkipelagen. Sveaskogs mål är att femdubbla arealen lövnaturskog till att omfatta 48 procent av ekoparkens skogar. Foto: Mats Rosengren.

Lövrík barrnatsurskog respektive barrnatsurskog

Med lövrík barrnatsurskog menas här barrdominerad skog som har ett lövinslag (inklusive ädellöv) på 20-49 procent. Såväl barrnatsurskogen som den lövríka barrnatsurskogen karaktäriseras av en stor mängd död ved i olika nedbrytningsstadier, påtagligt med grova tallar samt hög beståndsålder. Dessa faktorer tilltalar en stor mängd organismer, inte minst vedlevande sådana. Ljusinsläppet är vanligtvis sparsamt men i ljusare partier, t ex brynmiljöer växer olika lövträdslag.

Dessa skogstyper kommer att avsättas för att utvecklas till natsurskogar av tre olika skäl. Ett fåtal bestånd har höga natsurvärden redan i dag och avsätts av den anledningen. Några avsätts för att tillgodose det rörliga friluftslivets behov av strövsskogar, exempelvis för svamplockning m m. Det tredje skälet är att vissa barrskogar är belägna på så små öar att rent prak-

tiska svårigheter omöjliggör skogsåtgärder i större omfattning.

I de lövríka barrskogarna kan viss natsurvårdande skötsel vara aktuell och bestå av främst frihuggning för att gynna utvecklingen av förekommande värdefulla lövträd. De mer lövträdsfattiga barrskogarna kommer som regel att lämnas utan större åtgärder. Då förekomst av särskilt värdefulla lövträd såsom jätteekar finns, kan dock vid behov enstaka åtgärder i form av t ex frihuggning ske.

Skogstyperna lövrík barrnatsurskog och barrnatsurskog förekommer i dag fläckvis över hela ekoparken. 3 procent av ekoparkens skogar är lövrík barrskog med höga natsurvärden i dag och med föreslagna åtgärder kommer denna andel att öka till 8 procent. Motsvarande för barrskogen är 2 respektive 8 procent.

Lövrík barrnatsurskog. I lövrík barrskog med höga natsurvärden återfinns lövinslaget ofta i ljusa brynmiljöer som t ex på den här udden på Sävholmen. Sveaskogs mål är att lövrík barrnatsurskog ska utgöra 8 procent av skogarna i ekoparken. Foto: Mats Rosengren.

Tabell 8. Ekologiska målbilder för Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen

Tabellen visar andelen nuvarande skog med höga naturvärden i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen samt hur mycket mark som lagts till för att förstärka respektive naturtyp. Skog utan höga naturvärden inkluderar produktions-skogar. Total landareal för ekoparken är 1 183 hektar varav produktiv skogsmark utgör 862 hektar.

Naturtyper med höga naturvärden	Utgångsläge 2005 (%)	Restaurering (%)	I framtiden (%)	Kommentar
Ädellövnaturskog	12	24	36	Tredubbling av ädellövnaturskog.
Lövnaturskog	9	39	48	Ökar fem gånger.
Lövrík barnnaturskog	3	5	8	Ökning med drygt 40 hektar.
Barnnaturskog	2	6	8	Fyrdubbling av barnnaturskog.
Summa	26	74	100	All skog får höga naturvärden.
Skog utan höga naturvärden	74	-74	0	Omfattande restaurering.

Produktionsskogar

Innan ekoparkens tillkomst var ungefär en femtedel av skogsmarken avsedd för skogsproduktion då naturreservatsföreskrifterna medger detta. Sveaskogs satsning innebär dock att all skogsproduktion upphör i och med bildandet av ekoparken, se tabell 9. I framtiden kommer följaktligen all skog att skötas enbart i naturvårdande syfte.

Sveaskogs syn på exoter

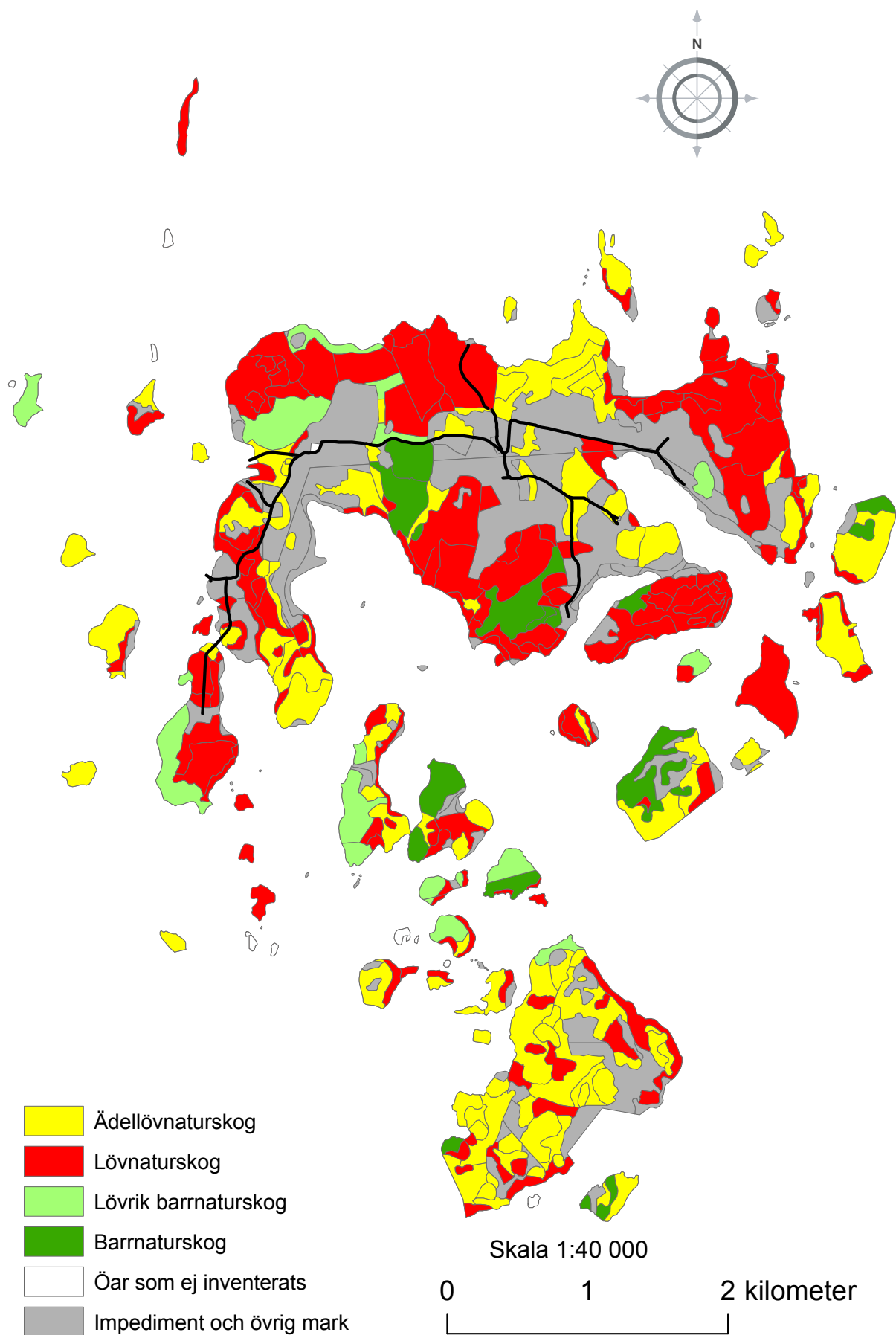
Här och var i ekoparken växer icke inhemska trädslag, s k exoter. Det rör sig om såväl barr- som lövträdsexoter. Sveaskog anser att exoter ej har någon plats i målbilden för arkipelagen. Således kommer alla exoter successivt att avlägsnas från skogsbestånden oberoende av vilken målklass eller skötsel det enskilda beståndet har i övrigt.

Tabell 9. Ekologiska målbilder för den del av ekoparken där naturreservatsföreskrifterna tillåter skogsbruk.

Detta område är följaktligen inkluderat i tabell 8. Tabellen visar bland annat den nuvarande andelen skog med höga naturvärden samt hur Sveaskogs naturvårdssatsning kommer att öka denna andel till 100 procent i framtiden. I utgångsläget finns ej tillräckligt bra förutsättningar för att naturtyper som domineras av ädellövträd ska kunna erhållas i framtiden. Dock kommer 15 procent av skogarna i detta område att vara ädellövrika (20-49% ädellöv) i framtiden. Total landareal för området är 194 hektar varav produktiv skogsmark utgör 190 hektar.

Naturtyper med höga naturvärden	Utgångsläge 2005 (%)	Restaurering (%)	I framtiden (%)	Kommentar
Ädellövnaturskog	0	0	0	Se tabelltext.
Lövnaturskog	<1	69	69	Ökar till 131 hektar.
Lövrík barnnaturskog	0	0	13	Ökar till 24 hektar.
Barnnaturskog	1	17	18	Ökar till 34 hektar.
Summa	1	99	100	All skog får höga naturvärden.
Produktionsskog	99	-99	0	Omfattande restaurering.

Karta 14. Ekologiska målbilder.

Skogslandskapets vattenmiljöer

Längs delar av stranden till Mälaren finns i dag skogar som domineras av al på blöt mark. En del av dessa bestånd har i dag höga naturvärden och utgör värdefulla biotoper för flera arter eller organismgrupper. Sveaskogs mål är att bevara och restaurera alstrandskogarnas naturvärden. Strandskogarna kommer i huvudsak att lämnas orörda, men som kompensation för uteblivna vattenfluktuationer kommer det att vara möjligt med åtgärder av engångskaraktär i utvalda bestånd. Några enstaka små sumpskogar finns även inne på öarna och även för dessa är målet en bibehållen hydrologi.

Sammanställning av målklasser och deras fördelning

För att kunna beskriva balansen mellan produktion och miljö i olika skogsbestånd använder sig Sveaskog av målklasser, se karta 15 på nästa uppslag. Målklassen beskriver naturvårdsambitionen för varje enskilt bestånd. Renodlade naturvårdsbestånd kallas NO- och NS-bestånd medan bestånd satta till PF eller PG har skiftande produktionsmål. Målklassning

är en långsiktig klassning och ambitionen är satt i ett flerhundraårigt perspektiv.

De fyra olika målklasserna definieras enligt följande:

- NO - naturvårdsmål där skogen lämnas orörd
- NS - naturvårdsmål med naturvårdande skötsel
- PF - produktionsmål med förstärkt naturhänsyn
- PG - produktionsmål med generell naturhänsyn

I Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen kommer inte längre produktivt skogsbruk att bedrivas. Således finns de produktionsinriktade målklasserna PF och PG ej i ekoparken.

För Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen del innebär målklassningen följande:

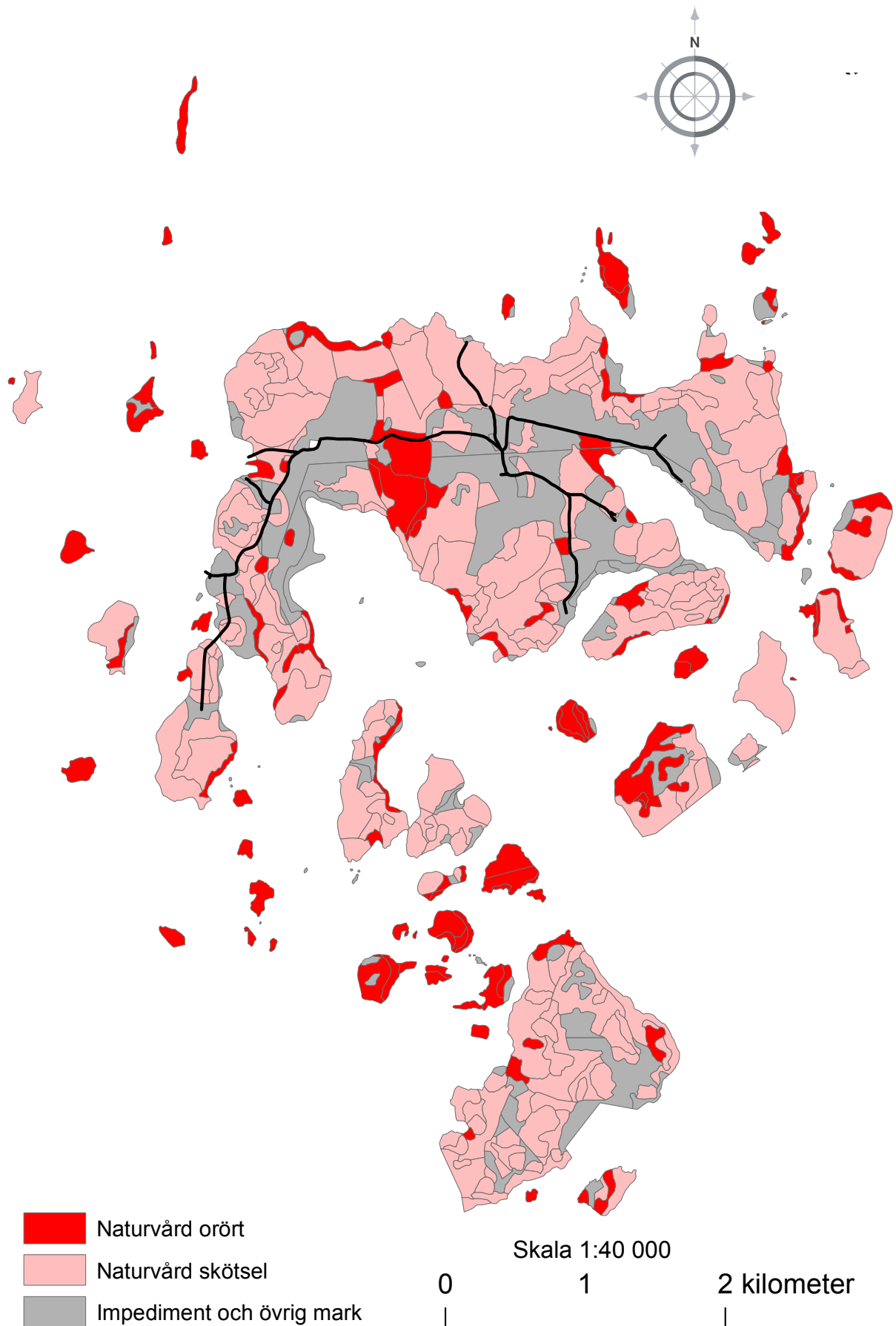
NO	21 %
NS	79 %

För att kvalitetsförbättra ekoparksplanen kan målklassen ändras från NO till NS och tvärtom. Ändringar görs enbart efter överenskommelse med Skogsstyrelsen och berörd länsstyrelse. En sänkning av naturvårdsambitionerna i en ekopark är inte tillåten.

Vattenmiljö. Alstrandskog, som t ex här på Sundbyholmsön, utgör en stor del av skogslandskapets vattenmiljöer i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. Strandskogarna kommer i huvudsak att lämnas orörda, men som kompensation för uteblivna vattenfluktuationer kommer det att vara möjligt med åtgärder av engångskaraktär i utvalda bestånd. Foto: Mats Rosengren.

Karta 15. Målklasser.

4. Naturvårdsmetoder

Av tradition har skoglig naturvård varit knuten till att lämna skogar orörda. Men under senare tid har behovet att även sköta skogar med höga naturvärden aktualiserats. Det övergripande motivet till att arbeta med naturvårdande skötsel är att bevara och utveckla biologisk mångfald. Det finns framför allt fyra olika anledningar till att naturvårdande skötsel behövs i det svenska skogslandskapet:

- Återskapa skogstyper som till stor del försvunnit genom bland annat hundra års skogsskötsel.
- Efterlikna de naturliga störningar som till stor del saknas i dagens skogar.
- Bevara och utveckla det biologiska kulturarvet.
- Utveckla ekologiskt funktionella skogslandskap.

Nedan följer en beskrivning över olika skötselmetoder som kommer att användas i ekoparken och karta 16 på nästa uppslag visar skötselmetodernas fördelning i landskapet.

Orörda områden

Orört är en naturvårdsmetod där skogen lämnas för fri utveckling. Syftet är att få en opåverkad skogsmiljö där framför allt fuktighets- och kontinuitetskrävande arter kan finna sin livsmiljö. Punktvisa åtgärder som t ex fällande av inväxande gran invid äldre ek kan förekomma. Här finns även undantagsvis förbehåll att i framtiden hugga fram naturvärdesmässigt särskilt värdefulla lövträd om behov föreligger för vissa arters fortlevnad. Likaså kan kulturmiljövårdande åtgärder äga rum som t ex uppkapning av vindfällan över gamla stigar och röjning på och kring röjningsrösen.

Naturvårdande skötsel

Naturvårdande skötsel används som samlingsbegrepp för ett stort antal skötselmetoder som har till syfte att bibehålla eller utveckla skogens naturvärden. I Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen kommer flera av nedanstående metoder att kunna kombineras i ett enskilt skogsbestånd.

Utglesning, luckhuggning och restaureringshuggning

Ett av Sveaskogs övergripande mål med ekoparksplanen är att öka omfattningen av ädellövskog och lövskog, eftersom ett stort antal hotade arter är beroende av dessa skogstyper. Detta är tänkt att ske med hjälp av lövgynnande skötselåtgärder. Inte minst gran kan genom inväxning verka hämmande på löv-

trädens utveckling och t o m hota deras överlevnad på sikt. Därför kommer främst gran att borttas i utvalda områden där naturvårdsambitionen är ädellöv- eller lövdominerade skogar. Det bör dock påpekas att i många fall kommer alltid en viss kvarvarande andel gran att eftersträvas. Åtgärdernas omfattning varierar starkt från fall till fall.

Med utglesning menas borttagande i bestämd omfattning av visst eller vissa trädslag, t ex inväxande granar i lövskogar. Syftet med utglesningen kan t ex vara att omvandla en lövrik granskog till en lövdominerad skog med visst graninslag eller att ta bort ett yngre konkurrerande trädskikt av gran i en lövskog. Åtgärden berör ofta större delen av beståndet.

Luckhuggning är en avverkning som syftar till att skapa gläntor för att t ex gynna brynvegetation, markflora, grässvål eller lövföryngring. Luckhuggning kan även bidra till att påskynda flerskiktning i ensartad skog. Luckorna är inte större än 0,1 hektar.

Med restaureringshuggning menas en avverkning som syftar till att t ex återskapa en betesmark eller möjliggöra ny lövföryngring. Restaureringshuggning innebär att de öppna ytorna utan trädskikt blir större än 0,1 hektar. I vissa fall kan det till och med handla om kalavverkning där en granplantering avverkas för att på sikt ersättas av t ex en ny ädellöv- eller lövskog.

Frihuggning av solitära träd

Med frihuggning menas skapande av mindre öppningar runt enskilda träd. Syftet med frihuggning är normalt att minska konkurrensen och undvika mekanisk skada från andra träd samt släppa in ljus till träden så att de inte skuggas ihjäl. Frihuggning kan användas för såväl befintliga naturvärdesträd av t ex ek, men även kring yngre lövträd av olika slag med potential att bli framtida naturvärdesträd. Frihuggning gynnar främst de mer ljuskrävande trädslagen såsom bl a ek, sälg, asp och i vissa fall lind.

Bete

Då en stor del av naturvärdena i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen har sitt ursprung ur bete har Sveaskog målet att bete ska bedrivas i skogar av varierande slutenhet. Sveaskog har tillsammans med Länsstyrelsen i Västmanlands- och Södermanlands län identifierat ett antal skogar som lämpliga för bete i den mån betesdjur finns att tillgå. Sveaskogs mål är att ett företrädesvis extensivt skogsbete ska kunna äga rum i dessa skogar om det är praktiskt möjligt.

Prioriteringar i det enskilda skogsbeståndet

För varje skogsbestånd med målklass NS finns ett förslag på skötsel som gjordes vid biotopanalysen. Detta förslag baseras på principen att prioritera trädslagen enligt följande:

- 1 Trädslag med höga naturvärden kopplade till sig prioriteras alltid först.
- 2 Trädslag med gamla, grova eller potentiellt grova trädindivider prioriteras därefter.
- 3 Därefter, om inga höga naturvärden finns är prioriteringsordningen följande:
 - I Ädellövträdslag. Ek prioriteras om ett påtagligt inslag finns, därefter kommer övriga ädellövträd.
 - II Triviallövtred. Sälg, rönn och asp prioriteras före övriga triviallöv.
 - III Barrträd. Tall och gran prioriteras lika.

Då förutsättningarna överensstämmer med tredje punkten framgår följaktligen att ädellövträd föreslås tas bort/avverkas endast om de inverkar hämmande på framtidsträd av ek. Triviallöv föreslås tas bort endast om de inverkar hämmande på annat mer högprioriterat triviallöv eller på ädellöv. Enligt samma princip föreslås barrträd tas bort om de verkar hämmande på något högre prioriterat trädslag.

Död ved – lämnande och skapande

Generellt gäller att ingen död ved bör tillvaratas i ekoparken – med undantag från nedblåst gran i skogar med lövmål. När det gäller att avverka levande träd som på ett negativt sätt konkurrerar med de träd

som har störst naturvärden i det enskilda beståndet så bör dessa kunna tas tillvara som virke alternativt biobränsle. Generellt bör dock gälla att ett tilltaget nyskapande av grövre död ved skall ske i samband med **alla** dessa åtgärder för att gynna t ex insekter.

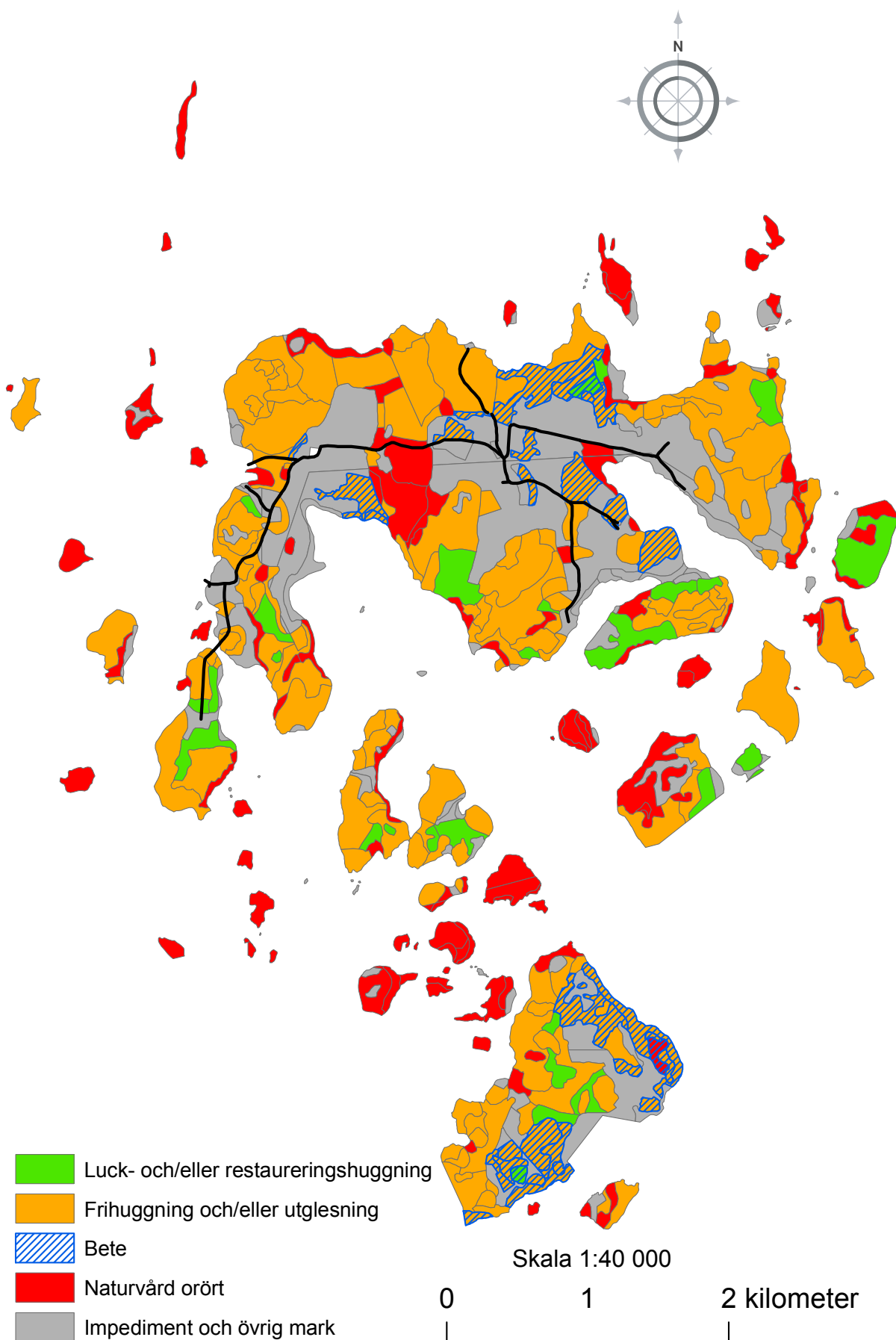
Aktivt skapande av död ved är lämpligt i bestånd där död ved är en bristvara och bör prioriteras om det påskyndar utvecklingen mot höga naturvärden. Äldre bestånd bör prioriteras framför yngre. Nyskapandet av död ved bör begränsas till de bestånd där naturvårdande skötselåtgärder genomförs.

Död ved som tillgodoser behoven hos identifierade rödlistade arter som förekommer i området, bör i detta sammanhang prioriteras. Med detta menas prioritering mellan stående och liggande död ved, prioritering mellan trädslag samt mellan grov eller klen ved, hur veden skapas (snabbt/utdraget avdöende) etc. Grov död ved bör prioriteras före klen ved om inte annat motiveras av arternas behov.

Hänsyn till boträd

Sveaskog kommer vid alla naturvårdande skötselåtgärder att ta speciell hänsyn till nuvarande och potentiella boträd för rovfåglar såsom fiskgjuse, havsörn och bivråk.

Karta 16. Naturvårdande skötselmetoder.

Ekologisk leveranstid

En av ekoparksbegreppets grundvalar är att minst hälften av skogen måste användas som naturvårdsareal. I Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är den faktiska naturvårdsarealen 100 procent. 225 hektar (eller 26 procent) av skogarna i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen utgörs i dag av skogar med höga naturvärden på beståndsnivå. Då all skog kommer att användas till naturvård kommer på resterande del av skogsmarken (634 hektar eller 74 procent) höga naturvärden att återskapas på sikt, se tabell 8. Naturvärdena och de ekologiska effekterna av ekoparksplanen kommer därför att tillta med tiden. Tiden från i dag fram till dess att ett specifikt bestånd börjar uppvisa ekologiska värden kallas för beståndets ekologiska leveranstid, se karta 17. Notera att även orördhet kan utgöra en form av restaurering, t ex att lämna en äldre granskog orörd för att på sikt skapa en stabil grannaturskog.

Hantering av särskilda situationer

Vindfällan

För den del av ekoparken där skogsbruk är tillåtet enligt naturreservatsföreskrifterna gäller följande. Ingen

upparbetning av vindfällan får ske utan att ansvarig från Sveaskog hänvisat plats, trädslag och omfattning för detta. Normalt sett upparbetas inga vindfällan, med undantag för träd som blåst över vägar, rastplatser och stigar etc.

Vid omfattande stormfällningar görs en bedömning i samråd med länsstyrelsen och Skogsstyrelsen hur situationen skall hanteras. Även här gäller ambitionen att i möjligaste mån lämna så mycket vindfällan kvar som möjligt. För övriga delar av ekoparken hänvisas till naturreservatsföreskrifterna.

Vedhuggning

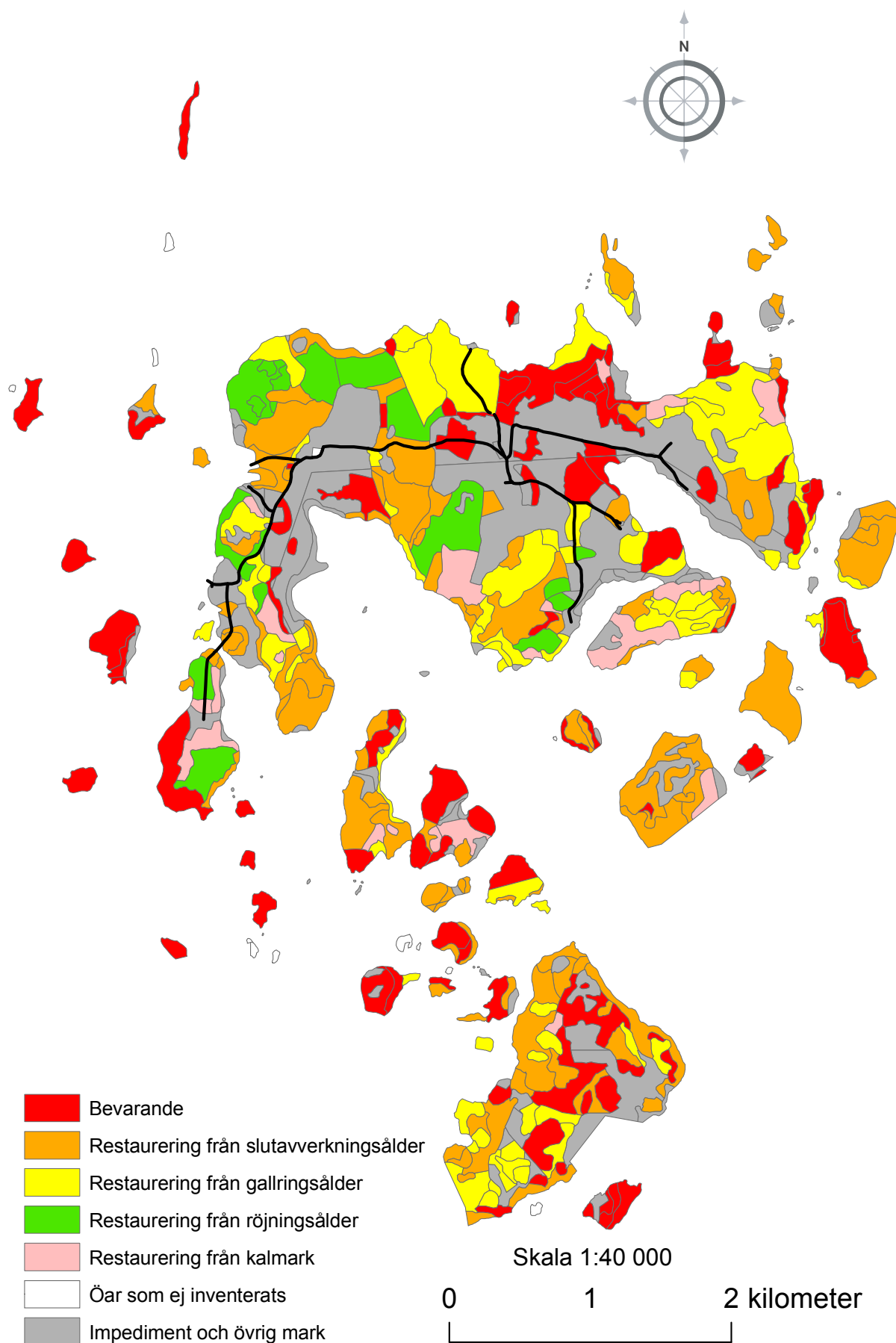
För den del av ekoparken där skogsbruk är tillåtet enligt naturreservatsföreskrifterna gäller följande. Vedhuggning får enbart ske efter att ansvarig på Sveaskog anvisat plats, trädslag och omfattning för detta. Kontrakt skall skrivas med varje enskild vedköpare. Vedhuggning kommer i första hand att ske i omedelbar anslutning till väg, som vägunderhållning eller viltvårdsåtgärd. Vedhuggning kan förekomma på andra platser om den sammanfaller med naturvårdsmålen i ekoparken. För övriga delar av ekoparken hänvisas till naturreservatsföreskrifterna.

Tabell 10. Restaureringsskogarnas andel av naturvårdssatsningen uppdelade på åldersklasser.

En fjärdedel av ekoparken (26 procent) har redan i dag höga naturvärden. Övriga skogar i ekoparken kommer att restaureras, d v s skogarna kommer med tiden att utveckla höga naturvärden till följd av olika skötselmetoder.

Restaureringsklass	Restaureringsskogarnas andel av naturvårdssatsningen (%)	Areal (hektar).
Restaurering från äldre skogar	34	293
Restaurering från medelålders skogar	23	198
Restaurering från yngre skogar	10	84
Restaurering från kalmarker	7	59
Summa	74	634

Karta 17. Ekologisk leveranstid.

5. Kulturmiljövärden

Kulturmiljöer

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är en bygd med lång kulturhistoria vilket har format skogarnas utseende genom åren, se karta 18 för identifierade kulturlämningar i ekoparken. Sedan tidigare är ett antal fornlämningar kända från olika tidsepoker. Här kan t ex nämnas ruinerna av det som antas ha varit ett kapell beläget på den centrala delen av Ridön. Den s k munkkällan, ur vilken munkar sägs ha tagit vatten, är ett annat exempel liksom de rester av ett båtvarv som är beläget vid Skeppsgårdsviken på Ridön. Vidare finns spår av ett tegelbruk som existerade i början av 1800-talet och sägs ha tillhört någon av herrgårdarna på fastlandet. En annan kulturlämning är den rest av den s k Smedskärsängen på Ridön som fortfarande finns kvar. Än i dag benämns den Lövängen.

I samband med Sveaskogs fältinventering 2004 upptäcktes också knappt tvåhundra, sedan tidigare icke registrerade, kulturlämningar. De flesta av dessa utgörs av förmodade odlingsrösen, vardera med en diameter på någon eller några meter och en höjd på upp till en halv meter. Majoriteten av dessa återfinns i skogsbrynen intill de områden som i dag utgör jordbruksmark men en del rösen hittades längre in i skogen. Även murar, gropar och husgrunder m m påträffades i skogarna. Dessa lämningar vittnar om att naturen tidigare haft ett annorlunda utseende än det nuvarande.

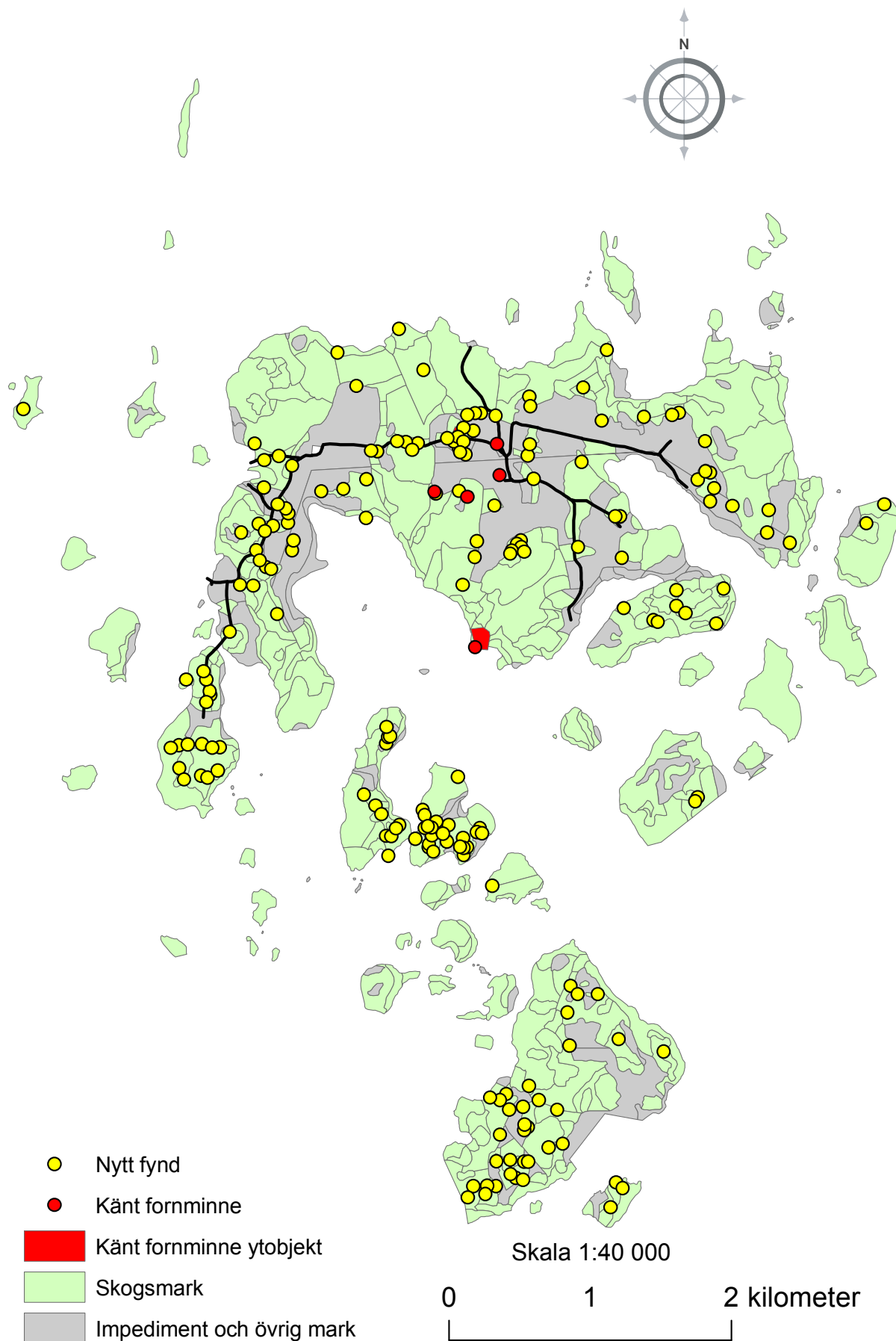
Kulturlämning. Ett stenröse intill Flaggbacken på Ridön minner om äldre tider och människors verksamhet. Även murar, gropar, husgrunder m m finns på öarna runt om i arkipelagen. Foto: Mats Rosengren.

Kulturmiljövård

Att känna igen, bevara och sköta kulturvärden är en viktig del i Sveaskogs ekoparksarbete. Sveaskog kommer i samarbete med länsstyrelsernas kulturmiljöenheter att ta särskild hänsyn till kulturmiljövärdena i Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. Det kan innebära att hugga bort träd från fasta kulturläm-

ningar eller att skylta upp de viktigaste lämningarna för allmänheten. I samband med de årliga samråden kommer varje enskilt skogsbestands kulturmiljövärden att ses över och diskuteras så att rätt hänsyn kan tas.

Karta 18. Kulturlämningar.

6. Upplevelsevärden

Upplevelsevärden

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen erbjuder, med sitt tätortsnära läge och utvecklade båtförbindelser, besökare en mängd möjligheter till natur- och kulturmiljöupplevelser. Här finns en stor mängd olika naturtyper, alltifrån öppna hävdade kulturlandskap till lummiga ädellövskogar. För den insektsintresserade erbjuder området många intressanta arter, såväl fjärrilar som skalbaggar. För fågelskådaren finns mycket att se i så vitt skilda miljöer som vassbälten, strandängar, buskrika skogsbryn eller öppet vatten. Skärgårdsmiljön är ett eldorado för människor med bätliv som fritidsintresse. Att det finns ett flertal båtklubbar i ekoparken talar sitt tydliga språk. För vandraren eller svamplockaren finns ett flertal markerade vandringsleder att välja på med bekvämligheter som toaletter, soptunnor m m placerade på strategiska platser. Den

som helst åker på picknick med cykel finner säkert Ridös grusvägar idealiska. För den badsugne är vattnet aldrig särskilt långt borta, till glädje även för fiskeentusiasten.

Hänsyn till upplevelsevärden

Sveaskog kommer att ta särskild hänsyn till ekoparkens upplevelsevärden genom att utveckla förutsättningarna för friluftsliv. Ett första steg är att restaurera de vandringsleder som genomkorsar framför allt Ridön. Arkipelagens betydelse och attraktionskraft som friluftsområde kan komma att öka i framtiden då det finns en önskan och ett engagemang inte minst på kommunnivå att utveckla besöksturismen i området. Sveaskog ser positivt på fortsatt samarbete i dessa frågor.

Upplevelse. Fritidsbåt vid Lastuddens brygga på Ridön en solig dag i maj. Med sitt tätortsnära läge erbjuder ekoparken besökaren en mängd möjligheter till natur- och kulturmiljöupplevelser. Foto: Mats Rosengren.

7. Jakt och fiske

Viltförvaltning

Historik

Jakten sköttes historiskt av en skogvaktare som var bosatt på Ridön. Med den intensiva djurhållning som fanns förr var beteskonkurrensen stor även i skogen, vilket höll viltstammarna nere. Mellan åren 1979-1999 var jakten på Ridön utarrenderad till Sveriges Lantbruksuniversitet. År 2000 tog ägaren Sveaskog tillbaka jakten. Sedan 1 januari 2006 sköter Sveaskogs helägda dotterbolag Sveaskog Naturupplevelser AB jakt- och viltförvaltningen.

Stammarnas status i dag

Sveaskog har högt ställda mål vad gäller viltförvaltningen. Resultaten från inventeringarna visar att rådjursstammen innan förnygring är tillfredställande stor, med ett numerär på cirka 10 djur/100 hektar. De rådjurskid som föds under försommaren utsätts för ett starkt predatortryck från räv vilket gör att åtminstone hälften av kiden inte blir mer än ett par veckor gamla.

Dovhjortsstammen består i dagsläget av 25-30 djur. Importerade dovhjortar från Hamburg Zoo släpptes under 30- och 40- talet ut på närliggande Aggarön som jaktvilt. Under 40- och 50-talet fångades dovilt in på Aggarön och såldes för utsättning på Ridön. Dessa etablerade sig väl men har på Ridön aldrig tillåtits bilda någon tät population.

Älgarna rör sig frekvent mellan öarna och fastlandet hela året, utom vid isläggning och islossning. För tillfället håller arkipelagen en vinterstam motsvarande cirka 10 älgar/1 000 hektar.

Bland det jaktbara småviltet är fälthare, grävling och mink vanligt förekommande i arkipelagen. Räv är till och med mycket vanligt förekommande med en stor påverkan på det övriga småviltets reproduktion.

Information och utbildning

All jaktlig verksamhet ska ske öppet mot allmänheten och i samarbete med de intresseorganisationer som är berörda. Inventeringsresultat och avskjutningsstatistik delges på Sveaskogs hemsida. Boende och sommargäster ska ges information för att bättre känna till djurens beteenden och behov. Utbildning av nyblivna jägare kommer att genomföras under temat "Jakt – ett klokt nyttjande av en förnyelsebar resurs".

Jaktlig inriktning

En lugn och säker jakt är vårt motto då vi väljer jaktmetoder, oavsett vilken viltart som ska jagas. I huvudsak kommer jakt att bedrivas på vardagar. Antalet jakttillfällen kommer under ett år att ligga runt tio

jaktdagar. Deltagande jägare kommer vid varje jakttillfälle att vara ett tiotal personer.

Rådjursstammen på Ridön ska hålla en både kvalitativ och kvantitativ hög nivå. Råbockar med horn som når medaljklass i en internationell bedömning, är ingen ovanlighet. Det kräver dock en förvaltning med inriktning på att ge bockarna möjlighet att nå fullvuxen ålder, det vill säga 6-7 år. För att få så bra ingångsvärden som möjligt ska det varje vår göras observationsinventeringar. Dessa ska sedan ligga till grund för en korrekt avskjutning kommande jaktsäsong. Vad som bör belysas är den låga andelen kid som hittills observerats. Detta är troligen ett resultat av utebliven predatorjakt, vilket leder till en överstor rävstam med onödigt hög predation på kid som följd.

Älgstammen kan vi med den lilla yta som arkipelagen utgör inte förvalta på egen hand då älgarna, genom sitt rörelsemönster, delas med många andra markägare. Ett samarbete över större markarealer ska initieras.

Dovviltstammen ska inte tillåtas växa sig starkare. Vårt mål är att hålla antalet dovilt, på Ridön, på ett numerär runt 30 individer. Räv och grävling kommer i huvudsak att jagas genom vaktjakt. Beskattning av mink kommer framför allt att ske genom fällfångst. Jakt på hare kommer att genomföras på traditionellt nordiskt vis med klövviltsrena stövare. När det gäller fågeljakt är det, som det ser ut i dag med klens skogsfågelstammar och helt avsaknad av fälthöns, inte aktuellt med jakt på någon art förutom kråkfågel och gråtrut.

Viltåkrar

För att motverka skador och ge möjlighet till att styra viltet till önskade områden avsätts ett antal hektar viltåkrar. Viltåkergrödan skall i första hand anpassas till klövviltet. De i lantbruket förekommande maskinerna får ligga till grund för vilken viltåkergröda som skall odlas. Jordärtskockor, råg, havre och fodermärgkål är sorter som lämpar sig väl. Viktigt är att göra upp en växtodlingsplan även för viltåkrarna. Utöver viltåkrarna tas vitklöver som ensilage till vinterutfodring vid behov. Dessa vallodlingar fungerar också väl som viltåkrar vintertid.

Kantzoner

Ekoparken har flera kantzoner där skog möter åker. Med rätt skötsel av dessa erhålls många natur- och viltvårdsmässigt positiva effekter såsom bl a mindre beskuggning av den produktiva åkermarken, bättre produktion av foder till allt vilt och ett större uppslag av skyddsväxter för småvilt och fåglar. Sådana kantzoner har inom viltbiologin länge varit kända för att

8. Forskning, inventeringar och samarbeten

hysa den största andelen vilt på markerna vilket ytterligare förstärker nyttan av åtgärden. I kantzonerna finns ofta större ädellövträd som skapar stora mängder foder, t ex ekollon som äts begärligt av i stort sett allt vilt. Kantzonerna kommer att skötas enligt angiven målklass och skötseln skall tas upp i det årliga samrådet.

Viltbete

Viltet bör också ses som en resurs för att påverka fält och buskskikt i skogen och som ett bidrag till att förhindra igenväxning. För att få upp önskad trädförnyring bör det med regelbundenhet i samband med skogliga åtgärder lämnas hindrande trädronor på lämpliga ställen. Det är även viktigt att viltets behov lyfts då frågor om betesdjur på öppen respektive skogsklädd mark diskuteras.

Fiske

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen omges av Mälarens vatten. Här råder fritt fritidsfiske från såväl båt som strand. I vattnen runt ekoparken bedrivs även yrkesmässigt fiske med nät av ett fåtal personer.

Att etablera en ekopark är en investering i miljöhänsyn. Men det är lika viktigt att följa ekoparkens utveckling för att se vilka ekologiska effekter som åtgärderna ger och att använda denna kunskap i det dagliga naturvårdsarbetet.

Samarbete med länsstyrelserna

Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen är även en del av ett större naturreservat tillika Natura 2000-område. Detta innebär att samarbetet med de berörda länsstyrelserna i Södermanlands respektive Västmanlands län är regelbundet. Detta samarbete har beskrivits tidigare i ekoparksplanen.

Projekt Naturvårdande Skötsel

Sveaskog driver ett utvecklingsprojekt rörande naturvårdande skötsel. Med sin mångfald av skogstyper med målklassen NS samt relativt tätortsnära läge spelar Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen en central roll i projektet. Sveaskogs vision är bl a att använda sig av ett antal av skogsbestånden i ekoparken som sk demonstrationsskogar. Målet med dessa är att kunna visa besökare ett enskilt bestånd såväl före som efter en naturvårdande skötselinsats. På så vis kan nya kunskaper om det ekologiska resultatet av naturvårdande skötsel åskådliggöras.

9. Åtgärdsplan i tid och rum

Åtgärdsplan

I de bestånd som har målklassen NS är skogliga åtgärder i naturvårdande syfte föreslagna. Målklassen NS utgör 79 procent eller 679 hektar av skogsmarken i ekoparken. I tabell 11 ges en översiktlig redovisning av vilka arealer som berörs samt även vilka tidsperioder som är aktuella för åtgärderna. Redovisningen baseras på de förslag som lämnats i biotopanalysen. De naturvårdande skötselmetoderna beskrivs i avsnitt 5.

Tabell 11. Areal som är i behov av NS-åtgärder under olika tidsperioder.

Tabellen bygger på de tidpunkter som föreslogs i samband med fältinventeringen. Arealsiffrorna är de aktuella beståndens sammanlagda areal, trots att NS-åtgärder inte alltid berör hela beståndet.

Tidsperiod (årtal)	Areal som berörs av åtgärd (hektar)
2006-2010	516
2011-2015	85
2016-2035	79

10. Information

Informationsmaterial

Mer information om Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen kan du finna på Sveaskogs hemsida www.sveaskog.se eller på www.ekopark.se.

Dialog

Sveaskog har hittills under arbetet med ekoparken genomfört ett antal exkursioner och möten med lokalt boende personer, lokala föreningar samt myndigheter. Rörande den löpande skötseln av ekoparken kommer årligen samråd att genomföras, främst med länsstyrelserna och Skogsstyrelsen.

Sveaskog skulle här vilja framföra ett stort tack till alla som engagerat sig i och på olika sätt hjälpt till med Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen:

Västerås Stad
 Eskilstuna kommun
 Länsstyrelsen i Västmanlands län, naturvårds- och kulturmiljöenheten
 Länsstyrelsen i Södermanlands län, naturvårdsenheten
 Skogsstyrelsen, Västmanlands distrikt
 Skogsstyrelsen, Södermanlands distrikt
 Ridö Intresseförening
 Västmanlands ornitologiska förening
 Eskilstuna naturskyddsförening
 Naturskyddsföreningen i Västerås
 Strängnäs naturskyddsförening
 Föreningen Sörmlandsentomologerna
 Ornitologiska klubben i Eskilstuna
 Naturskyddsföreningen i Södermanlands län
 Botaniska sällskapet i Stockholm.
 Arrendatorer i Ridö-Sundbyholmsarkipelagen.
 Alla övriga engagerade privatpersoner.

Kontaktuppgifter

För mer information eller direktkontakt ring Sveaskog Marknadsområde Bergslagen: 019-19 50 00.

11. Källor, litteraturförteckning

Ahlén, I., Ehnström, B. och Kers, L E. 1978. Ridöarkipelagen i Mälaren: Naturinventering. Naturvårdsverket. Solna.

Almgren, G. et al. 2003. Våra ädla lövträd. Skogsstyrelsens förlag. Jönköping.

Berglund, L-E. 19XX. Ridös historia under 4 000 år. Specialarbete vid Västsura naturbruksgymnasium.

Ehnström, B. och Axelsson, R. 2002. Insektsnag i bark och ved. Artdatabanken, SLU. Uppsala.

Ehnström, B. 2006. Åtgärdsprogram för skalbaggar på skogslind. Rapport 5552. Naturvårdsverket. Stockholm.

Eriksson, C-G. 1972. Allmän naturvårdsinventering av Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. Stadsbyggnadskontoret i Eskilstuna.

Kihl, A-C. och Forngren, A. 2004. Ö-gonblick – bilder av Mälarens människor. Triptyk förlag. Bromma.

Lundberg, T. 1979. Ur Ridös äldre historia. Västmanlands fornminnesförenings årsskrift nr 57, s. 104-115.

Länsstyrelsen Södermanlands län och Länsstyrelsen Västmanlands län. 1984. Skötselplan för Ridö-Sundbyholmsarkipelagens naturreservat.

Länsstyrelsen Södermanlands län och Skogsstyrelsen. 2006. Strategi för formellt skydd av skog i Södermanlands län. Rapport 2006:7.

Nitare, J. och Hallingbäck, T. 2000. Signalarter: indikatorer på skyddsvärd skog. Skogsstyrelsens förlag. Jönköping.

Rydberg, H. 1990. Sundbyholmsarkipelagen: inventering av kärlväxter och svampar. Rapport 1990. Miljövårdsenheten, Länsstyrelsen Södermanlands län. Nyköping.

Struwe, I. 1987. Redovisning av insektsinventering i Ridö-Sundbyholmsarkipelagens naturreservat 1986. Graphosoma 2:3.

Internetkällor:

Artdatabanken. Katalog över rödlistade arter december 2005, www.arterdatabanken.se. www.artdata.slu.se/rodlista

Länsstyrelsen i Södermanlands län. www.d.lst.se.

Länsstyrelsen i Västmanlands län. www.u.lst.se.

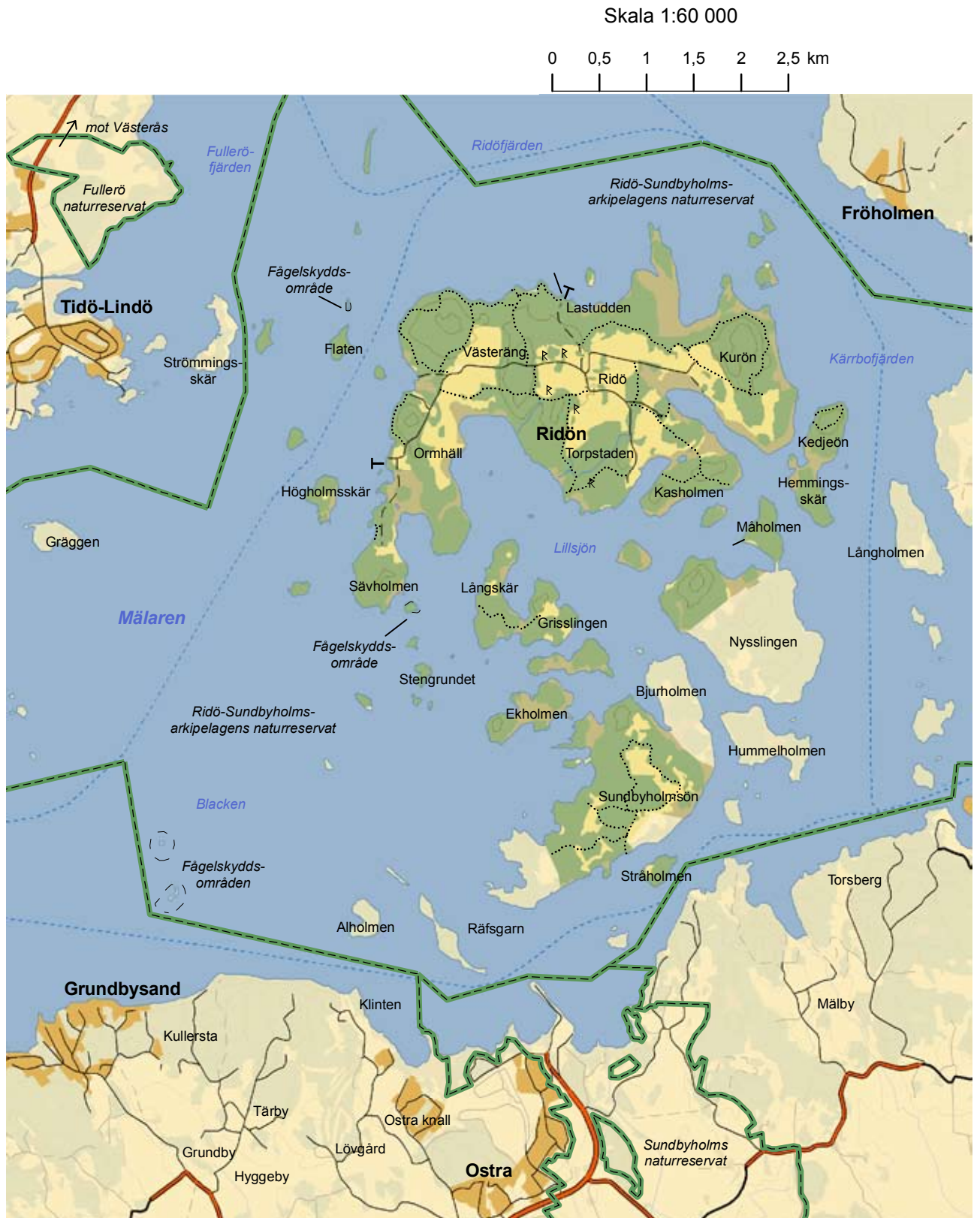
Metria. www.lantmateriet.se/metria

Övriga källor:

Elmqvist, H. 2003. Brev till Länsstyrelsen i Västmanland.

12. Bilagor

Bilaga 1. Översiktskarta Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen

Bilaga 2. Naturresevatets skötselområden inom ekoparken.

